Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 19 (20. 286) • 1989 йил 22 январь, якшанба • Баҳоси 3 тийин.

МАМЛАКАТ—ЎТГАН ЙИЛДА

Партия XXVII съезди ва КПСС XIX Бутуниттифоқ конференцияси кўрсатмаларига мувофиқ иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш, жамиятни қайта қуриш жараёнини изчиллик билан чуқурлаштириш давом этди. Бошқарувнинг асосан иқтисодий методларига ўтиш, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотларни ёппасига тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш принципига ўтказиш таъсирида халқ хўжалигида муайян ижобий силжишлар бўлмоқда, дейилади СССР Статистика давлат комитетининг СССРнинг 1988 йилдаги социал-иқтисодий ривожланиши ҳақидаги ахборотида.

Ҳосил қилинган миллий даромад амалдаги нархларда 625 миллиард сўмни ташкил қилди. Моддий ишлаб чиқариш корхоналарининг миллий даромадни ҳосил қилишга корхоналар қўшган конкрет ҳиссани характерловчи ҳамда тақсимлаш тусидаги омиллар ва жаҳон бозоридаги ўзгаришлар таъсиридан холи бўлган соф маҳсулоти миллий даромадга нисбатан юксакроқ суръатлар билан ўсди. Корхоналарнинг соф маҳсулоти ҳажмига асосланиб ҳисоблаб чиқилган меҳнат унумдорлиги 1988 йилда 5,4 процент, 1986—1988 йилларда эса 1981—1985 йиллардаги 2,5 процент ўрнига ўртача 4,9 процент ўсди.

Ялпи миллий маҳсулот 866 миллиард сўмга (амалий нархларда) етди. Бир йилда 903 миллиард сўмлик (олдинги йилдагига нисбатан 34 миллиард сўм кўп) саноат маҳсулоти ишлаб чиқарилди, 220,1 миллиард сўмлик (ўн биринчи беш йилликдаги ўртача йиллик маҳсулотга нисбатан 9 процент кўпроқ) қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирилди. Кўпроқ фойда олинди, оборот солиғидан бюджетга тушум кўпайди. Фондлар самарадорлигининг аҳволи яхшиланди, миллий даромад ҳосил қилишга материал, энергия, металл сарфи камайди, миллий даромаднинг бутун ўсиши ходимлар сонини камайтирган ҳолда меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига бўлди.

Экономикани социал соҳага буриб юбориш амалга оширилди. Миллий даромадда истеъмол фонди салмоғи ошди. Саноатда истеъмол буюмлари ишлаб чиқаришнинг устун даражада ривожлантирилиши таъминланди. Меҳнаткашларнинг пул даромадлари анча кўпайди. Уй-жой қурилишига капитал маблағ сарфи кўпайди, чакана товар оборотининг ўсиши тезлашди.

Шу билан бирга иқтисодий ислоҳот ҳали тўла қувват билан ишга тушгани йўқ, халқ хўжалиги эса ҳозирча зарур даражада жадаллашмади. Баъзи муҳим кўрсаткичлар, жумладан миллий даромад кўрсаткичи юзасидан 1988 йилга белгиланган планларга эришилмади. Саноат корхоналарининг анчагина қисми маҳсулот етказиб бериш шартномавий мажбуриятларини бажармади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш, қайта ишлаш ва сақлашдаги мавжуд камчиликлар аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилашга имкон бермади. Иш ҳақининг ўсиши меҳнат унумдорлигининг ортишидан ўзиб кетди. Аҳолининг кўпайган пул даромадлари товарлар ва хизматлар билан

(Давоми иккинчи бетда).

МЕНИНГ ФИКРИМЧА...

ҲАЁТ МУАММОЛАРИ

ЙЎЛДАГИ ТЎСИҚЛАР

Уч йилдирки, коллектив пудрати асосида ишлаб келяпмиз. Муваффақиятларимиз ёмон эмас. Звеномиз планни ортиғи билан бажариб, 6200 сўмлик маҳсулот реализация қилди. Даромад ёмон бўлмади. Муҳими — колхозимизда меҳнатга меҳр ортиб боряпти.

Хўжалигимиз Термиз шаҳрига қўшни бўлганлиги учун полиз, сабзавот маҳсулотлари етказиб беришни ўз зиммасига олган. Аммо бу масалада ҳамма ишлар ҳам яхши боряпти, деб бўлмайди. Замонавий иссиқхоналар етишмаяпти. Натижада аҳолини қишда истеъмол қиладиган маҳсулотлар билан таъминлай олмаяпмиз. Сабзавот пишиши арафасида шаҳар савдо ташкилотлари раҳбарлари бизни қистаб, тезроқ маҳсулот беришга шошилтиришади-ю, бироқ пишиқчилик даврида ўзларини четга олиб, томошабин бўлиб туришади. Маҳсулот ортган машиналар эса шаҳардаги сабзавот дўконларининг бирини қўйиб, иккинчисига йўл олади.

Марказий шаҳарларга юборилган маҳсулотларнинг ҳақини тўла ололмаяпмиз. Белгиланган нархдан чегириб қолиш, маҳсулотнинг сифати пастлиги ҳақида актлар тузиш одат бўлиб қолаётир. Яхшиси, жойлардан тегишли вакиллар келиб, маҳсулотнинг сифатини ўзлари кўриб, текшириб, ўзлари харид қилишса маъқул бўларди. Қолаверса етиштирилган маҳсулотнинг 20—30 проценти ерда қолиб кетмоқда. Механизация кучидан деярли фойдалана олмаяпмиз. Бундай оворагарчилик ҳар йили такрорланмоқда.

Хўжалигимизда помидор экиладиган ерлар касалланиб қолган. Натижада бир йилда 500 минг сўм зарар кўрдик. Область агросаноат ходимлари эса бу масалада бизга яқиндан ёрдам беришмаяпти. Ахир, колхозларга келиб, шу ерда амалий ёрдам кўрсатиш уларнинг хизмат вазифаси-ку! Менимча, ҳар ким ўзига топширилган ишни бажариши, олаётган маошини оқлаши зарур. Ана шу қоидага риоя қилинмаса масъулиятсизлик, бошбошдоқлик, совуққонлик давом этаверади. Бу эса янги-янги муаммоларни келтириб чиқаради.

М. ҲАКИМОВ,
Термиз районидаги «Намуна» колхозининг оилавий пудрат звеноси бошлиғи.

«ТЎРТИНЧИ ЗОНА»ДАН ҚУТУЛСАК

Турғунлик даври бизнинг хўжалигимизга ҳам салбий таъсир кўрсатиб кетди. Айрим раҳбарлар айби билан колхозимиз «тўртинчи зона»га тушириб қўйилди. Ана шу сабабли ҳар йили колхозимиз бир тонна пахтани қўшни хўжаликларга нисбатан 150 сўм арзон нархда давлатга сотади. Ҳолбуки, етиштирилган ҳосилнинг сифати район ва областдаги бошқа колхоз, совхозлардагидан фарқ қилмайди. Бироқ ўйламай қилинган иш колхоз аъзоларига жуда катта иқтисодий зарар келтирмоқда. Биз қайта қуриш иқтисодий соҳада ҳам жиддий ўзгартириш ясаши керак, деб биламиз. Тегишли ташкилотлардан «тўртинчи зона» муаммосини ҳал қилиб беришларини сўраймиз.

Ш. НАВРЎЗОВА,
Г. КАТТАБЕКОВА,
Р. ИБОДОВА,
З. ДАДАБОЕВА.
Сирдарё районидаги «Ўзбекистон» колхози аъзолари.

ПОЕЗДЛАР ҚАЕРДА ТУНАЙДИ?

Қайта қуриш фақат шиорлару, чақириқлардан иборат эмас. Қайта қуриш — бу, гапдан амалий ишга ўтиш демакдир. Бизнинг қандай ишлаётганимизга поездларнинг қатъий график бўйича юришига, вагон ва станцияларнинг озодалигига қараб ҳам баҳо бериш мумкин. Ҳар куни 400 минг йўловчини ўз манзилларига етказиб қўйяпмиз.

Бу йил Ўзбекистон линиясининг Навоий станциясидан Чорсугача бўлган учинчи навбати ишга туширилади. Бироқ ишламаётган вагонларни четга қўйиш учун жой етишмаяпти. Ҳозир ҳатто электр поездларни қоидада айтилганидек депога эмас, иккинчи даражали йўлларга ёки очиқ жойларга қор-ёмғир остида, офтобда қолдиришга мажбур бўляпмиз. Чунки бундан бошқа иложимиз йўқ. Депони республика Қурилиш министрлигининг 6-трести қуряпти. Аммо, уч йилдирки, на Ўзбекистон ССР Госплани ва на Госснаби унинг устини ёпиш учун 150 тонна турли хил қурилиш материалларини етказиб беришни ҳал этолмаяптилар.

Метрополитен кунига 1 миллиондан кўпроқ тошкентликларнинг узоғини яқин қилиши мумкин. Бироқ поездларда фақат 400 минг киши ташиляпти. Ўзбекистон линиясида эса йўловчилар кун бўйи сийрак бўлади. Бунинг сабаби шундаки, шаҳар мутасадди раҳбарлари ер усти транспорти ва метрополитен ишини мувофиқлаштира олмаганлар. Шунинг учун ҳам энг замонавий шаҳар транспорти давлатдан қарз олишга мажбур бўлмоқда.

А. СЕРГЕЕВ,
Тошкент метрополитени слесарлар бригадасининг бошлиғи.

СЎЗ БИЛАН ИШ БИРЛИГИ

Оржоникидзе райони аҳолиси ўзимиз нафас олиб турган ҳавонинг аҳволи, Чирчиқ дарёсининг Чорвоқ сув омборидан то Сирдарёгача бўлган ёнбағридаги сув ҳавзалари ва оқава сувларнинг санитария-экология ҳолати ҳақида жиддий ташвишда. Бу зонада бир неча йиллар давомида Чирчиқ дарёси бўйлаб Хўжакент, Қаранқул, Искандар аҳоли пунктлари, Чирчиқ ва Тошкент турар-жой ва саноат районлари қурилди. Шаҳар Совети раҳбарлари, лойиҳалаш ва қурилиш ташкилотлари асосий эътиборни Чирчиқ дарёси соҳилларидаги гўё аҳамиятсиз, бекор ётган ерларни ўзлаштиришга қаратдилар. Бу ерларда ягона лойиҳасиз карьер-қурилиш ташкилотлари жойлаштирилаверди.

Буларнинг ҳаммаси тармоқ министрликлари ва идораларига қарашли корхоналар ва ташкилотлар раҳбарларининг хўжасизларча иш юритаётганликлари натижасидир. Шаҳар ва районлар бош планларига мувофиқ барча саноат зоналари, бир қатор йирик корхоналар, жумладан, «Капролактам» ҳам Чирчиқ дарёси соҳилларига жойлашган. Ҳолбуки, бундай корхоналар аҳоли яшайдиган жойлардан олисроқда бўлиши керак.

Ҳар бир шаҳар ва қишлоқнинг саноат зоналари кўплаб сув талаб этади. Улар учун канализация зарур, фойдаланилган техник сувни ва ҳар хил саноат чиқиндиларини ташқарига чиқариб юборишлари керак. Бироқ уларни аввалгидек ким қаёққа хоҳласа ўша ёққа чиқариб ташламоқда. Маҳаллий Советлар назорат қилмаётганликлари сабабли янги-янги ахлатхоналар пайдо бўляпти. Очиқ айтиш керакки, Чирчиқ дарёси ҳам канализация коллекторига айланиб қолди. Ҳамма корхоналар ўзларидан чиқаётган ифлос оқава сувларни энг жўн усулда тозалайдилар.

Мен табиатга етказилаётган зарар ва уни келтириб чиқараётган сабаблар ҳақида Тошкент область партия конференциясида ўз фикрларимни билдирдим. Оржоникидзе район партия комитети ҳам атроф-муҳит, сув ресурслари, Чирчиқ ва Ангрен дарёлари соҳилларидаги массивларнинг санитария ҳолатини ўрганадиган ва аҳволни комплекс яхшилашга қаратилган таклифлар ишлаб чиқувчи давлат комиссияси тузиш зарурлиги ҳақидаги таклифни киритди. Энди ҳамма гап шу соҳада билдирилаётган таклиф ва мулоҳазалар асосида юзага келган муаммоларни изчил ҳал этишда, сўз ва иш бирлигига эришишда.

Э. МУРАТОВ,
Оржоникидзе районидаги Мусамуҳамедов номли совхоз бригадаси бошлиғи.

XII беш йиллик

Фермада коллектив пудрат

Қарши районидаги «Партия XXII съезди» совхози сут-товар фермасининг меҳнатчилари маҳсулот тайёрлаш ҳажмини ошириш ва унинг таннархини камайтириш йўлида мусобақани кун сайин қизитмоқдалар. Ўтган йили давлатга 704 тонна сут сотилди — бу пландан ташқари 124 тонна кўпдир.

— Чорвадорларнинг иш ҳақи улар эришадиган пировард натижаларга боғлиқдир, — дейди ферма мудири Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган чорвадор Саъдулла Аҳмедов. — Шу туфайли қиш фаслида ҳам фермада сут тайёрлаш камаймаяпти. Бунинг боиси бор: икки йилга етадиган озуқа жамғардик. Коллективимизда асосан комсомол-ёшлар ишлашади. Уларнинг меҳнати ва яшаш шароитларини яхшилаш йўлида қатор тадбирлар белгилаганмиз. Фермамизда дам олиш хоналари, кутубхона, ошхона мавжуд.

Суратларда: 1. Сут соғувчилар дам олишда. Улар шахмат доналарини моҳирлик билан сурмоқдалар. 2. Комсомол аъзолари ака-ука Назар (чапда) ва Мусурмон Абдуллаевлар фермада беш йилдан кўпроқ вақтдан бери ишламоқдалар.

Ш. ШАРОПОВ фотолари (ЎзТАГ).

• 26 март—СССР халқ депутатлари сайлови куни

МУНОСИБ НОМЗОДЛАР

Икки смена оралиғида Олтинкўлдаги трикотаж фабрикасининг энг катта цехида корхона меҳнат коллективининг сайловолди йиғилиши бўлди.

Йиғилишни фабрика касаба союз комитети раиси И. Худойбердиев очди. Тўқувчи С. Бадалова Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишоновни СССР халқ депутатлигига номзод этиб кўрсатишни таклиф этди.

Сўзга чиққан тўқувчи У. Акбарова, слесарлар бригадасининг бошлиғи Н. Ғуломов, катта инженер С. Орлова бу таклифни қўллаб-қувватладилар.

Йиғилиш қатнашчилари 97-Андижон миллий-территориал сайлов округидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Рафиқ Нишонович Нишоновни СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатиш учун якдиллик билан овоз бердилар.

Термиздаги 2510-автоколонна бошлиғи М. Имомов меҳнат коллективининг сайловолди йиғилишида Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони, генерал-лейтенант И. В. Фуженкони СССР халқ депутатлигига номзод этиб кўрсатишни таклиф қилди.

Собиқ интернационалчи-жангчи, ҳайдовчи С. Кутирев, ҳайдовчи А. Ғаффоров, электрик В. Кузовенков ва бошқалар бу таклифни қўллаб-қувватладилар.

Йиғилиш қатнашчилари кўпчилик овоз билан Иван Васильевич Фуженкони 592-Термиз территориал округидан СССР халқ депутатлигига номзод этиб кўрсатдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА КЕНГАШ

Республика агросаноат комплексини ривожлантириш муаммолари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида 21 январь куни бўлиб ўтган кенгашда муҳокама қилинди. Унда область партия комитетларининг секретарлари, партия ва совет ходимлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети агросаноат комплекси масалалари комиссиясининг аъзолари, министрликлар ва идораларнинг ходимлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, бир қанча колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари, олимлар ёзувчилар, журналистлар қатнашдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов тўпланганлар ҳузурида нутқ сўзлади. Ушбу кенгашни ўтказишдан мақсад — КПСС Марказий Комитетининг аграр сиёсат масалаларига бағишланган пленуми арафасида коллектив куч-ғайрат билан республика агросаноат комплексининг аҳволи ва уни ривожлантириш истиқболларини таҳлил қилишдан иборат. Озиқ-овқат программаси вазифаларини ҳал этишга алоҳида эътибор берилди.

Ошкора, батафсил ва амалий фикрлашиб олинди. Кенгаш қатнашчилари ҳал этилмаган муаммолар, қишлоқ меҳнатчилари олдида турган вазифалар, қишлоқда янги иқтисодий муносабатларни ривожлантириш шароитида бу вазифаларни бажариш йўллари тўғрисида гапирдилар.

Кенгашда республика гидрометеорология бошлиғи Н. Н. Аксарин, «Экономика и жизнь» журналининг бўлим мудири И. М. Лопатин, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликлар биологияси экспериментал институти директори вазифасини вақтинча бажарувчи А. Х. Муталов, ВАСХНИЛ академиги, қишлоқ хўжалиги экономикаси Ўрта Осиё илмий тадқиқот институтининг директори С. Н. Усмонов, Қорақалпоғистон деҳқончилик илмий тадқиқот институтининг директори И. У. Сметов, Фарғона область Бувайда районидаги Калинин номли колхоз раиси И. Азимов, Сурхондарё область Денов районидаги С. Раҳимов номли колхоз раиси И. Файзуллаев, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги М. В. Муҳаммаджонов, Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз раиси М. Рўзматов, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари К. Саликов, Андижон область агросаноат комитетининг бўлим бошлиғи Г. Г. Матвеев, Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг секретари Муҳаммад Солих, Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари Д. С. Ёдгоров, Қарши районидаги партия XXVI съезди номли совхоз директори И. Файзуллаев, Самарқанд область Хатирчи районидаги Чкалов номли колхоз раиси Х. Халимов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, Республика Давлат агросаноат комитетининг раиси И. Х. Жўрабеков, «Союзхлопок» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг директори Р. Хусанов, Сирдарё районидаги «Ленинград» колхози раиси Қ. Синдоров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Д. Д. Берков, САНИИРИ директори В. А. Духовний, республика Министрлар Советининг Раиси Ғ. Х. Қодиров сўзга чиқдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов якунловчи нутқ сўзлади.

Кенгаш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар В. П. Анишчев, Ш. З. Камолхўжаев, М. М. Мирқосимов, В. И. Огарок, М. Ҳ. Холмухамедов, А. С. Ефимов, Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Комсомол ва ёшларнинг ташаббуслари

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг 21 январь куни Тошкентда бўлиб ўтган пленумида комсомол комитетларининг ёшларнинг социал аҳамиятга молик ташаббусларини амалга ошириш ишлари ҳақида гапирилди.

Республика комсомоли Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Н. Носиров докладида ва пленум қатнашчиларининг нутқларида бу ишдаги ижобий силжишлар қайд этиб ўтилди. Ёшларнинг дастлабки уй-жой комплекслари иш бошламоқда. Ёшлар илмий-техникавий ижодкорлигининг 40 та маркази ишлаб турибди, «ЭМХО» ёшлар фирмаси, «Истиқбол» компьютер Маркази тузилди. Комсомол комитетлари 48 та кооператив таъсис этди. Лекин бу иш ҳали тегишли даражада авж олмади. Бошланғич ташкилотлар ўз ҳуқуқларидан кам фойдаланмоқдалар.

Пленумда иқтисодий, сиёсий ва социал-маданий соҳаларда ёшлар ташаббускорлигини ривожлантириш ишида комсомол комитетларининг фаолиятини активлаштириш йўллари муҳокама қилинди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси «Коммунист ўртоқ М. Зоҳидовнинг Собир Раҳимов райони ва Тошкент шаҳри ҳисобот-сайлов партия конференцияларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ П. Ҳабибуллаев шанига айтган танқидий гапларни текшириш натижалари тўғрисида» қарор қабул қилди.

Тошкент давлат университети партия комитети секретарининг ўринбосари ўртоқ М. Зоҳидов 1988 йил ноябрь ва декабрь ойларида бўлиб ўтган район ва шаҳар партия конференцияларида сўзга чиқиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ П. Ҳабибуллаев шанига жиддий танқидий мулоҳазалар айтди ҳамда раҳбар ва олим сифатида унинг обрўсини туширадиган бир қанча маълумотларни келтирди. Бу нутқларда хусусан ўртоқ П. Ҳабибуллаев илмий ва хизмат лавозимларида республиканинг ўз обрўсини туширган собиқ раҳбарлари билан шахсий алоқалардан кенг фойдаланганлиги, уларга лаганбардорлик қилиб, уларнинг қариндош-уруғлари хизмат ва илмий жиҳатдан осойишта бўлишларини таъминлаганлиги таъкидлаб ўтилган эди.

П. Ҳабибуллаевнинг камтарликни йиғиштириб қўйиб, таниқли олимлар ва мутахассисларнинг асарларига ҳаммуаллиф бўлишга берилиб кетганлиги ҳам қайд этилган эди. Сўнгра П. Ҳабибуллаев Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президенти бўлиб ишлаганда молия интизомини бузганлиги унинг айби деб ҳисобланди. Ана шуларни ҳисобга олганда, П. Ҳабибуллаевнинг Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раиси лавозимига кўтарилиши ўртоқ М. Зоҳидовнинг фикрича хато бўлиб, республикада салбий фикр уйғотди.

Ўтказилган текшириш М. Зоҳидов келтирган маълумотлар умуман тўғри эканлигини кўрсатди. П. Ҳабибуллаев республиканинг ўз обрўсини тўккан раҳбарларининг яқин қариндош-уруғларига хизмат юзасидан ва илмий жиҳатдан ўсишига фаол ёрдам бериб келганлиги тасдиқланди. Масалан, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети собиқ раисининг ўғли В. Н. Худойбердиев унинг кўмагида Ўзбекистон ССР Фанлар академиясига ишга олинди ва лавозими ошириб борилди. У 1977 йилда институтни битиргандан кейин Ўзбекистон ССР Фанлар академияси иссиқлик физикаси бўлимига кичик илмий ходимликка қабул қилинди. Икки йилдан сўнг катта илмий ходим, яна бир йилдан кейин лаборатория мудири этиб тайинланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретари Ш. Р. Рашидовнинг куёви А. И. Мўминов ўртоқ П. Ҳабибуллаев раҳбарлигида ишга олинганлиги ва мансаби ошиб борганлиги ҳам ҳақиқатга тўғридир. А. И. Мўминов зарур ишчанлик хусусиятларига ва сиёсий фазилатларга эга бўлмаса ҳам 1983 йилда Ядро физикаси институти директорининг биринчи ўринбосари лавозимига кўтарилди. Ўртоқ П. Ҳабибуллаев у билан ҳаммуаллиф бўлиб мақолалар чиқарган.

Ўртоқ П. Ҳабибуллаев Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ядро физикаси институтининг директори бўлиб ишлаган вақтда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаевнинг хотини Э. Собирова 1985 йил 1 мартидан бошлаб шу коллективга ишга қабул қилиниб, 165 сўм маош билан конкурссиз кичик илмий ходим лавозимига тайинланди. Э. Собирова биринчи иш кунидёқ институт бўйича чиқарилган буйруққа мувофиқ, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Физиология институтига командировка қилинди, бунда командировка муддати кўрсатилмади, иккала институт ўртасида биргаликда тадқиқот ўтказиш тўғрисидаги шартнома эса бир ярим йилдан кейингина тузилди. Э. Собирова Физиология институтида ҳар ойда кўпи билан уч-тўрт марта кўринар эди. Бу ерда ишлаган даврида у бирорта ҳам ҳисобот тайёрлаган эмас, аслида ишламай иш ҳақи олиб келган.

Ўртоқ П. Ҳабибуллаев камтарликни йиғиштириб қўйиб, жуда кўп илмий мақолаларга ҳаммуаллиф бўлгани ҳам тасдиқланди. Ана шу йўл билан у 322 та мақола эълон қилган. Ўртоқ П. Ҳабибуллаев Фанлар академиясининг вице-президенти ва президенти лавозимларини эгаллаб турган даврда бундай практика авж олиб кетди.

Ўртоқ П. Ҳабибуллаев республикадаги салбий ҳодисаларга қарши курашда фаоллик кўрсатмади. П. Ҳабибуллаев мамлакат ва жаҳон фанида ўзининг аҳамиятини доимо таъкидлаши, ўз шахсини кўкларга кўтариб мақташи илмий жамоатчилик ва партия активларида салбий фикр уйғотмоқда.

Ўртоқ П. Ҳабибуллаевнинг ўзига нисбатан лаганбардорлик қилувчиларни рағбатлантириб, мазкур текширишнинг боришига тазйиқ ўтказишга уринганлиги эътиборни ўзига тортди. У ўзини ҳимоя қилиб ташкил этилган имзо тўплашга чек қўймади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси қарор қилади:

1. Коммунист ўртоқ П. Ҳабибуллаев илмий жиҳатдан камтар эмаслигини тан олиб, республиканинг ўз обрўсини тўккан собиқ раҳбарлари олдида лаганбардорлик қилганлигини ҳамда уларнинг қариндошларини илмий ишларга жойлаштирганлигини ўз-ўзини танқид руҳида баҳолаганлигини ҳисобга олиб, унинг масаласи муҳокама билан чекланилсин ва илмий ишга ўтказиш тўғрисидаги шахсий илтимоси қондирилсин.

Бу масала кўриб чиқиш учун Ўзбекистон ССР Олий Советининг навбатдан ташқари сессиясига қўйилсин.

2. Республика халқ контроли комитетининг раиси ўртоқ А. С. Ефимовнинг Э. Собировага салкам 5 минг сўм миқдорида асоссиз тўланган иш ҳақи юзасидан айбдорлар маъмурий жавобгарликка тортилиши ҳақидаги ахбороти маълумот учун қабул қилинсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ЎРТОҚ А. Г. КАДИННИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун халқ депутатлари Қашқадарё область Совети ижроия комитетининг раиси ўртоқ Александр Гаврилович **Кадин** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари
А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕККУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1989 йил 20 январь.

МАМЛАКАТ — ЎТГАН ЙИЛДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

тўла таъминланмади. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш плани бажарилмади. Инвестиция соҳасидаги катта камчиликлар бартараф этилмади.

Арманистон ССРнинг бир қанча районларида юз берган кучли зилзила оқибатида халқ хўжалигига катта зарар етди. Жабр кўрганларга бутун мамлакат ёрдам бермоқда, вайрон бўлган аҳоли пунктларини тикламоқда. Одамларни қутқариб қолишда, медицина ходимларини юбориш, кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб беришда чет мамлакатлар ва халқаро ташкилотлар иштирок этдилар.

Мамлакатнинг меҳнат ресурслари бир йил ичида 0,6 миллион киши кўпайди ва ҳозирги вақтда бутун аҳолининг 58 процентини ташкил этади. Хўжалик юритишнинг интенсив методларига ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шартларига ўтиш муносабати билан ишчи кучининг тармоқлараро қайта тақсимланиши кучайди. Давлат сектори ишлаб чиқариш тармоқларида меҳнат қилаётганлар сони бир миллиондан кўпроқ киши камайди. Ноишлаб чиқариш тармоқлари ташкилотларида банд бўлганлар сони 0,3 миллион киши кўпайди.

Ишчилар ва хизматчиларнинг умумий сони 117,5 миллион кишини, колхозчилар — 12,2 миллион кишини ташкил этди. Кооперативларда ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан деярли 2 миллион киши банд.

1988 йилда аҳоли пул даромадларининг ўсиши миқдор жиҳатидан олдинги икки йилдагидан кўпроқ бўлди. Иш ҳақининг кўпайиши ишлаб чиқариш натижаларининг ўсиши, унинг самарадорлиги ортиши билан етарли даражада боғлиқ бўлмади. Саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалиги ва темир йўл транспортида иш ҳақи меҳнат унумдорлигига нисбатан тезроқ ўсди, иш ҳақи билан меҳнат унумдорлиги ўсиши суръатлари нисбатини контрол қилиш эса бўшаштириб юборилди.

Киров областининг шимолий районларида, Қозоғистон ССРнинг шимолий ва шарқий районларида ишчилар ва хизматчиларнинг иш ҳақига 1988 йил 1 ноябридан бошлаб район коэффициентлари жорий этишга, соғлиқни сақлаш, социал таъминот ходимларининг иш ҳақини оширишга ва бошқа тадбирларга давлат бюджетидан салкам 2 миллиард сўм ажратилди.

Халқ хўжалигида ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 203 сўмдан 217 сўмга етди. Ҳар етти ходимдан бири 300 сўмдан кўпроқ иш ҳақи олмоқда. Бироқ, деярли 3 миллион кишининг ўртача иш ҳақи ойига 80 сўмгача бўлмоқда. Колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ўртача ойлик ҳақ 1987 йилдаги 170 сўмдан 178 сўмга етди.

Аҳоли ижтимоий истеъмол фондидан 175 миллиард сўмлик тўловлар ва имтиёзлар олди, бу эса олдинги йилдагидан 12,2 миллиард сўм кўпдир. Колхоз аъзолари ва уларнинг оилаларига камида ўн йилдан буён тўланаётган энг кам пенсияларнинг миқдори оширилди.

Соғлиқни сақлашни ривожлантиришга сарфланаётган маблағ кўпайтирилди. Беморларни овқатлантиришга, дори-дармонлар, ускуналар ва асбоблар сотиб олишга харажатлар нормаси оширилди, 3 ёшгача болалар учун дори-дармонларни бепул бериш жорий этилди. Етим болалар ҳамда ота-оналарининг қаровисиз қолган болалар, шунингдек уруш ва меҳнат ветеранлари турмуш шароитини яхшилаш тадбирлари амалга оширилди.

Якка тартибда уй қуриш, боғ уйчаларини сотиб олиш ва бошқа мақсадларга, аҳолига ссуда бериш кўпайиб, 2,7 миллиард сўмга етди.

СССР Статистика давлат комитети оила бюджетини мунтазам ўрганиб бораётган ишчи ва хизматчилар оилаларида жон бошига тўғри келадиган даромадлар жами 152 сўмни, колхозчилар оилаларида ойига 121 сўмни ташкил қилди. 1985 йилдаги 18 процент ўрнига оила аъзоларининг 14 проценти жон бошига ойига ўртача 75 сўмгача даромад олди. Даромад ойига 200 сўмдан кўп бўлган кишилар сони 1,5 баравар кўпайди ва 16 процентга етди (1985 йилда 11 процент эди).

Аҳолининг СССР омонат банки муассасаларига қўйган пуллари 1989 йилнинг бошида 297,5 миллиард сўмга етди.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ва ноозиқ-овқат моллари ишлаб чиқариш 1988 йилда 17 миллиард сўмлик кўпайди. Чакана савдога саноат етказиб берган моллар (спиртли ичимликлардан ташқари) чакана нархларда 273 миллиард сўмни ташкил этди, ёки 6 процент кўпайди.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш бироз кўпайганига қарамай, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашдаги аҳвол кескинлигича қолмоқда.

1988 йилда олдинги йилдагига нисбатан енгил саноат моллари ишлаб чиқаришнинг ўсиши 6 миллиард сўмни ёки 7 процентни ташкил этди. Енгил саноат молларининг натура тарзидаги бутун ўсиши сифати яхшиланган янги буюмлар ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига олинди.

Ноозиқ-овқат моллари (енгил саноат молларидан ташқари) ишлаб чиқариш 9 миллиард сўмлик ёки 9 процент кўпайди. Бироқ кўпгина корхоналар ноозиқ-овқат моллари ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган топшириқни уддалай олмадилар.

1988 йилда давлат ва кооператив савдоси чакана товар оборотининг умумий ҳажми 366,2 миллиард сўмни ташкил этди ва 1987 йилдагига нисбатан амалдаги нархларда 25 миллиард сўм кўпайди. Планга қўшимча 3,2 миллиард сўмлик товарлар сотилди. Товар оборотининг ўсиши сотилган товарлар моддий ҳажмининг кўпайиши ҳамда товарлар хилининг ўзгариши, замонавийроқ модали моллар ишлаб чиқариш ҳисобига бўлди.

Колхоз бозорларида қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг нархи 1988 йилда 3 процент ошди.

Мамлакатнинг кўпгина районларида аҳоли телерадио аппаратлари, мебель, турли идиш-товоқлар, гул қоғозлар, кир ювиш воситалари, кир совун ва арзон атир совун, парфюмерия-косметика буюмларини харид қилишда қийинчиликка учрамоқда. Аҳолини ёғоч-тахта ва қурилиш материаллари билан таъминлаш бирмунча яхшиланди.

Мамлакат аҳолиси пул билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига қурилган умумий саҳни 129,5 миллион квадрат метрли 2,2 миллионта янги қулай квартира олди, бу эса олдинги икки йилдаги ўртача миқдордан 3,8 миллион квадрат метр кўпдир. 11 миллион киши уй-жой шароитини яхшилаб олди. Уй-жойларни фойдаланишга топшириш йиллик плани бажарилди.

Аҳолининг врачлар, ўрта медицина ходимлари, касалхоналар ва поликлиникалар билан таъминланиши яхшиланди. Бироқ аҳолининг, айниқса, аёллар ва болаларнинг юқори самарали медицина ёрдамига эҳтиёжи тўла қондирилмаяпти.

1988 йилда аҳолининг туғилиши ва ўлиши ҳар 1000 киши ҳисобига 19,0 ва 10,2 ни ташкил этди, 1987 йилда бу рақам 19,8 ва 9,9 эди. Гўдакларнинг ўлими (туғилган ҳар минг бола ҳисобига бир ёшга етмай ўлганлар) бирмунча камайиб, 1987 йилда 24,0 болага тушди. Шу билан бирга ҳозирги мавжуд даража жуда баландлигича қолмоқда.

Қайд этилган жиноятлар сони олдинги йилдагига нисбатан бироз кўпайди. Барча жиноятларнинг деярли бешдан бир қисми спиртли ичимликлардан маст-аластлик ҳолатида содир этилди. Самогон, бўза ва бошқа хонаки ўткир спиртли ичимликлар тайёрлаш, сотиш ва сақлаш билан боғлиқ 15,4 минг жиноят аниқланди.

Табиатни муҳофаза қилиш тадбирларига сарф-харажатларнинг умумий суммаси (ўрмон хўжалигига сарфларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда) салкам 11 миллиард сўмни ташкил этди. Доимий манбалардан ҳавога зарарли моддаларни чиқариб юбориш 1987 йилдагига нисбатан 2 миллион тоннадан зиёдроқ камайди. Шу билан бирга кўпгина корхоналарда ҳавони муҳофаза қилиш ишларининг кўламлари етарли эмас. Бир қанча шаҳарларда сув ҳавзаларининг авариялар натижасида булғатилиши атроф-муҳитнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатди.

Ишлаб турган корхоналарни техникавий жиҳатдан қайта жиҳозлаш ва реконструкция қилишга 45 миллиард сўм давлат капитал маблағи ёки 1987 йилдагига нисбатан 5 процент кўп маблағ сарфланди. Ишлаб чиқариш қурилиши ҳажмидаги уларнинг ҳиссаси 45 процентга етди. Корхона ва ташкилотларнинг ўз маблағлари давлат капитал маблағлари умумий ҳажмининг қарийб тўртдан уч қисмини ташкил этди.

Фан ва техника ютуқларини жорий этиш эвазига саноатда қарийб 4 миллиард сўм маблағ тежалди. Халқ хўжалик комплексларида ишлаб чиқаришнинг техника-иқтисодий кўрсаткичлари бирмунча яхшиланди.

Давлат бюджетидан, министрликлар, бирлашмалар ва корхоналарнинг маблағларидан илм-фан учун харажатлар ўтган йилдагига нисбатан 7 процент кўпайди. Давлат реестрларида 14 та илмий кашфиёт, 84 минг ихтиро рўйхатга олинди.

Машиналар, ускуналар, аппаратлар, асбоблар ва автоматлаштириш воситаларининг 2,5 мингтадан кўпроқ янги намуналари яратилди. Саноат буюмларининг қарийб 4 мингга яқин янги турларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Машинасозлик комплексида маҳсулотни янгилаш пландаги 9,2 процент ўрнига 11,4 процентни ташкил этди.

Ҳосил қилинган миллий даромадда энергия ва металл сарфи камайганлиги туфайли 1988 йилда энергетика ресурсларига бўлган эҳтиёж 1987 йилга нисбатан ўсишининг 59 проценти, қора металларга эҳтиёж ўсишининг 75 проценти таъминланди. Халқ хўжалигида шартли ёнилғига айлантириб ҳисоблаганда 25 миллион тоннадан кўпроқ ёқилғи-энергетика ресурслари тежалди ёки лимитларда ҳисобга олинганидан 1,2 баравар кўп ресурс тежалди, демакдир. Машинасозлик маҳсулотига металл сарфининг камайиши туфайли қарийб 4 миллион тонна металл тежалди.

Шу билан бир қаторда прогрессив ва принцип жиҳатдан янги технологик жараёнлар ва системаларнинг, материаллар, механизация воситалари, робототехника, юксак унумли ускуналарнинг тежамли турлари суст жорий этилиши сабабли саноат ва қурилишда ресурслар чиқиндига чиқиб исроф бўлиши амалда камаймади ва истеъмол қилинган хом ашё ва материаллар қийматининг 2 процентдан кўпроғини ташкил этди.

1988 йил Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонуни амал қила бошлаган биринчи йил, хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш принципларига ялписига ўтилган биринчи йил бўлди. Жами қарийб 51 миллион киши (халқ хўжалигида банд бўлган жами кишиларнинг 40 проценти) меҳнат қилаётган 76 минг корхона, ташкилот ва колхоз хўжалик юритишнинг янги шарт-шароитларида ишлади.

Тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлаш шароитида ишлаётган корхоналарда 1 сўмлик маҳсулотга бўладиган сарф-харажатлар умуман саноатдагига ва янги шароитда ишлашга ўтказилмаган корхоналардагига нисбатан анча тезроқ суръатлар билан камаймоқда, фойда илдамроқ суръатлар билан кўпайди (1988 йилнинг январь-ноябрь ойларида шу ўсиш 10,8 процентни ташкил этди; бошқа корхоналарда эса 7,8 процент бўлди) меҳнат, моддий ресурслар ҳамда ёқилғи-энергетика ресурсларидан фойдаланиш самарадорлиги ошди. Шу билан бир қаторда ана шу корхоналарда, умуман саноатда бўлганидек, иш ҳақи меҳнат унумдорлигига нисбатан тезроқ ўсди.

Тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказилган қурилиш ташкилотларида эскича шароитларда ишлаётган ташкилотларга нисбатан пудрат ишлари, фойда ва меҳнат унумдорлигини ўстириш суръати планининг бажарилиши даражаси юқорироқ бўлди.

1988 йилнинг октябрь ойигача саноатда 60 корхона, қурилишда 15 ташкилот, савдо ва умумий овқатланишда 14 корхона, соғлиқни сақлашда 4 муассаса ижара пудратига ўтди. Қишлоқ хўжалигида ижара муносабатлари тобора кенгроқ қўлланилмоқда.

Шу билан бирга хўжалик юритишнинг янги методларини ўзлаштиришда катта қийинчиликлар бор. Даромадни норматив тақсимлашга асосланган хўжалик ҳисоби формаси ҳозирча етарлича оммалашгани йўқ. 1988 йилда фақат мингга яқин саноат корхонаси ана шу принциплар асосида ишлади. Ҳали моддий-техника таъминотида туб ўзгаришлар содир бўлмади: 1988 йилда ишлаб чиқариш-техника мақсадида тайёрланган маҳсулотни сотиш умумий ҳажмида улгуржи савдо фақат 15 процентни ташкил этди. Нарх механизми пухталаштирилгани йўқ.

Кўп ҳолларда корхоналар фойда кетидан қувиб, халқ истеъмоли молларининг арзон хилларини, кам рентабелли маҳсулотнинг бошқа турларини пландан чиқариб ташлаб, фақат юқори рентабелли буюмлар ишлаб чиқаришга ҳаракат қилмоқдалар. Ҳозирги вақтда товарлар ва кўрсатиладиган хизматлар истеъмол хоссалари ва сифатининг яхшиланишига нисбатан улар нархининг устун даражада ўсиб боришига барҳам беришга қаратилган, шунингдек аҳоли манфаатларига путур етказиб, харидоргир арзон товарлар ишлаб чиқаришни қисқартиришга қарши тадбирлар ишлаб чиқилди. Социал жиҳатдан нархи паст товарлар, айниқса, болалар ва қариялар учун арзон товарлар ишлаб чиқариш учун давлат буюртмаларининг роли оширилмоқда, сифати яхшиланган товарлар учун вақтинчалик устама нарх белгилаш, янги буюмларга шартномавий нархларни жорий этиш тартибга солинмоқда.

Халқ хўжалигини бошқаришнинг ташкилий структураларини такомиллаштириш давом этмоқда.

1988 йилда кооперативлар сони анча кўпайди. Улар 4 миллиард сўмликдан кўпроқ маҳсулот сотдилар ва хизмат кўрсатдилар.

Давлат буюртмасига кўра ва бевосита алоқалар йўли билан маҳсулот етказиб бериш юзасидан шартномавий мажбуриятлар 98,9 процент бажарилди. Корхоналар ва бирлашмаларнинг 17 проценти шартнома интизомини буздилар, улар истеъмолчиларга 8,6 миллиард сўмлик маҳсулотни кам етказиб бердилар.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 3,9 процент кўпайди, жумладан ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқариш («А» группаси) 3,5 процент ортди, истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» группаси) 5 процент ортди. Меҳнат унумдорлиги 4,7 процент кўпайди. Саноат маҳсулотининг бутун ўсишига ходимларнинг сонини камайтириб, меҳнат унумдорлигини ошириш эвазига эришилди. Шу билан бир қаторда ўртача иш ҳақининг (6,5 процент) ўсиши меҳнат унумдорлигининг ортишидан ўзиб кетди.

1988 йилда саноатда 1 сўмлик маҳсулот (иш, хизмат) учун харажатлар олдинги йилга нисбатан 0,8 процент камайди, шу камайиш натижасида 5 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ тежалди ва фойда кўпайишининг қарийб ярми шунинг эвазига таъминланди.

Шу беш йилликнинг сўнгги икки йилида ишга солинган ва реконструкция қилинган ишлаб чиқариш қувватларининг ўртача 75 проценти ишлатилмоқда.

Ёқилғи-энергетика комплексининг тармоқлари умуман барқарор ишлади. Ёқилғи-энергетика ресурсларининг энг муҳим турларини қазиб олиш ва ишлаб чиқариш топшириқлари бажарилди. Металлургия комплексининг корхоналари пўлат қувурлар ва рухни истисно этганда, қора ва рангли металлургия маҳсулоти асосий турларига давлат буюртмасини бажардилар.

Машинасозлик комплекси маҳсулотининг ўсиш суръатлари саноат ишлаб чиқариши умумий ҳажми ўсиш суръатларидан 1,6 баравар кўп бўлди. Шу билан бир қаторда машина ва ускуналарнинг кўпгина энг муҳим турларига давлат буюртмаси бажарилмади. Машинасозлик заводларидаги иш маромини бузилиб тураверди.

Қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти 1987 йилдагига нисбатан 1,6 миллиард сўмлик кўпайди. Чорвачилик маҳсулоти 4,2 миллиард сўмлик кўпайди, деҳқончилик маҳсулоти 2,6 миллиард сўмлик камайди.

1988 йилда қишлоқ хўжалик корхоналарининг иқтисодий аҳволи бир қадар соғломлашди. Шу йили фаолиятнинг барча турлари бўйича колхоз ва совхозлар олган фойда 34 миллиард сўм бўлди. Бу 1987 йилдагига нисбатан 6 миллиард сўм кўпдир, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг рентабеллиги 21 процентдан 27 процентга кўтарилди. Зарар кўриб ишлаётган корхоналар сони камайиб, 1987 йилдаги 6,5 мингтадан 1988 йилда 2,1 мингтага тушди. Фойданинг кўпайиши кўп жиҳатдан шартномавий нархларни қўлланиш тобора кенгайиб бораётганлиги ва давлатга сотилган маҳсулотга устама ҳақ тўлаш кўпайганлиги билан боғлиқ.

Барча категориядаги хўжаликларда асосий қишлоқ хўжалик экинлари ялпи ҳосили қуйидаги маълумотлардан кўриниб турибди (миллион тонна): дон — 195,0, саноатбоп қанд лавлаги — 87,8, кунгабоқар — 6,2, картошка — 62,7, сабзавот — 29,3, мева ва резавор мева — 8,9, узум — 5,6, пахта — 8,7, зиғир тола —323 минг тонна.

1988 йилда доннинг планда кўзда тутилган ҳажмлари 38 миллион тонна кам бўлди, давлат ресурсларига дон 25,6 миллион тонна кам етказиб берилди. Четдан 36 миллион тонна дон, асосан озуқабоп дон сотиб олинди.

Умумиттифоқ фондига картошка, сабзавот, мева ва узум етказиб бериш плани бажарилмади. Пахта толаси харид қилиш давлат буюртмаси бажарилди.

1987 йилга нисбатан гўшт ва тухум етиштириш 2 процент, сут етиштириш 3 процент кўпайди. Чорвачилик маҳсулотларининг давлат харидли ҳажмлари кўпайди.

1988 йилда аҳоли жон бошига 1987 йилдаги 64 килограмм ўрнига 65 килограмм гўшт ва гўшт маҳсулотлари, 341 килограмм ўрнига 351 килограмм сут ва сут маҳсулотлари истеъмол қилинди.

Агросаноат комплексига 330 мингдан кўпроқ трактор, қарийб 300 минг юк автомобиллари, 100 мингдан кўпроқ комбайнлар етказиб берилди.

Мамлакат агросаноат комплексини ривожлантириш учун 65 миллиард сўм капитал маблағ сарфланди ёки белгиланган лимитнинг 102 процентини ташкил этди. Ана шу маблағлардан 51 миллиард сўми қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга сарфланди.

Қиймати 196,8 миллиард сўмлик асосий фондлар, жумладан 137,1 миллиард сўмлик ишлаб чиқариш фондлари фойдаланишга топширилди. Давлат капитал маблағлари ҳисобидан 90,3 миллиард сўмлик қурилиш-монтаж ишлари ёки белгиланган лимитнинг 95 проценти бажарилди.

Ишлаб чиқариш қурилишининг ишга тушириш программаси бажарилмади: давлат буюртмасига кирадиган 858 объектнинг 583 таси фойдаланишга топширилди. Корхоналар ва ташкилотлар фондларидаги маблағлар ҳисобидан 185 объект ёки мазкур корхоналар ва ташкилотлар йиллик планида кўзда тутилган объектларнинг 65 проценти ишга туширилди.

Капитал маблағларнинг сочиб юборилишига барҳам беришга, ишлаб чиқаришга оид қурилиш фронтини торайтиришга муваффақ бўлинмади. Янгитдан бошланаётган қурилишлар ва қурилаётган корхоналар сони кўпайди, уларнинг смета қиймати, шунингдек, нормативдан ташқари тугалланмаган қурилишлар ҳажми ортди.

Қурилишда амал қилаётган хўжалик механизми объектларни фойдаланишга топширишга эмас, асосан ялпи кўрсаткичларга эришишга қаратилгандир. Агар, умуман, қурилиш-монтаж ташкилотлари пудрат ишлари умумий ҳажми планини 100,2 процент бажарган бўлсалар, ишга тушириладиган объектларда эса деярли барча қурилиш министрликлари ва идоралари белгиланган топшириқларни барбод этдилар.

Транспортнинг барча турлари юк жўнатиш топшириғини бажарди. Умумфойдаланишдаги транспорт барча турларининг пассажир обороти 3,7 процент ортди ва 1125 миллиард пассажир-километрни ташкил этди. Темир йўл, авиация, денгиз ва дарё транспортида бир қанча авариялар содир бўлиб, одамлар нобуд бўлди.

1988 йилда Совет Иттифоқи жаҳондаги 140 дан кўпроқ мамлакат билан ташқи иқтисодий фаолиятни амалга оширди. Ташқи савдо обороти амалдаги нархларда 132 миллиард сўмга етди ёки 2,1 процент ўсди. Аммо чет мамлакатларга чиқарилаётган айрим товарлар (ёнилғи ва хом ашё)га ташқи савдо нархларнинг пасайиши муносабати билан экспорт қиймати (гарчи унинг амалдаги ҳажми 4 процент кўпайган бўлса ҳам) 1,9 процент камайиб, 67 миллиард сўмни ташкил қилди. Айни вақтда, чет мамлакатлардан сотиб олинаётган товарлар нархи қимматлашди. Шунинг учун ҳам қиймат жиҳатидан импорт 6,5 процент (65 миллиард сўмга қадар) ўсди, унинг амалдаги ҳажми эса фақат 1 процент кўпайди.

СССРда 1988 йилда ташқи иқтисодий фаолиятнинг туб ислоҳоти амалга оширилди. Шу ислоҳот чоғида министрликлар, идоралар, иттифоқдош республикалар, корхона ва ташкилотларга ташқи савдо операцияларини ўтказиш ҳуқуқи берилди. Уларнинг экспортга маҳсулот етказиб бериши мамлакат умумий экспортининг 25 процентига қадар, импорти эса мамлакат импортининг 44 процентига қадар кўтарилди.

1989 йилнинг 1 январига қадар СССР территориясида совет ва чет эл ташкилотлари ва фирмалари қатнашаётган 191 қўшма корхона рўйхатга олинди.

Беш йилликнинг КПСС XXVII съездидан кейин орадан ўтган уч йили иқтисодий ва социал ҳаётда катта бурилиш бошланганидан дарак берувчи воқеалар билан нишонланди. Барча тармоқлар янги хўжалик механизми шароитида ишлаётган 1989 йилда ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг яна ҳам самаралироқ формаларини ҳамма ерда активроқ жорий этиш, бозорнинг мутаносиблигига ва молиявий муносабатларни тартибга солишга эришиш, экономикани бошқаришнинг яхлит системаси шаклланиши учун, ўн иккинчи беш йиллик муваффақиятли якунланиши учун мустаҳкам негиз яратиш лозим бўлади.

(ТАСС).

Экономика янгиликлари

РЕНТАБЕЛЛИК САРИ

● СССР Темир йўллар министрлигининг Андижон механика заводида 320 ўринли болалар боғчаси фойдаланишга топширилди. Бу мазкур завод молиявий жиҳатдан соғлом бўлганлигининг энг яхши кўрсаткичидир.

Зарар келтириши режалаштирилган корхоналар қаторида мустаҳкам ўрнашиб олгандек кўринган бу ёш корхона колективи ўпирилишдан чиқиб олиш учун имкони бўлган барча ишларни қилмоқда. Завод вагон-ремонт корхоналари учун ностандарт ускуналар тайёрлашга ихтисослашмоқда, метрополитен поездлари эҳтиёт қисмларини чиқармоқда. У фойдаланишга топширилаётган вақтда одатдаги хатоларга йўл қўйилган: технологиялар созланмаган, малакали ишчилар йўқ, меҳнат унумдорлиги паст эди. Аҳволни ўнглаб олиш учун кўп куч-ғайрат сарфлаш талаб этиларди. Бу ерда, энг аввало, хўжалик ҳисобининг дастлабки моделини ўзлаштириб олдилар. Пировард натижада колективнинг бевосита моддий манфаатдорлиги эса кўрилаётган зарарни бир миллион сўм камайтиришга, ускуналар тўхтаб қолишини ниҳоят даражада қисқартиришга имкон берди. Андижон механика заводи мутахассислари тармоқ турдош корхоналарида тажриба ортирдилар, ўз кучлари билан рақамли программа орқали бошқариладиган 15 та юқори унумли станок ўрнатиб, ишга тушириб юбордилар. Бу станокларда ҳозир жуда мураккаб токарлик ишлари бажарилмоқда.

Кадрлар тайёрлаш билан боғлиқ муаммолар бартараф этилмоқда. Бу йил завод ҳузурида ҳунар-техника билим юрти очилади, унда малакали ишчилар тайёрланади.

Завод коллективининг бу йилги асосий вазифаси — зарарни қоплаш, корхонани рентабелли қилишдан иборат.

РАЦИОНАЛИЗАТОРЛАР ҲИССАСИ

● Чирчиқдаги «Узбекхиммаш» заводи ишчилари 1988 йилда хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтган эдилар. Бу ихтирочилар ва рационализаторлар фаолиятини кескин кучайтиришга имкон берди. Уларнинг ўнлаб таклифлари жорий этилиб, 250 минг сўмлик иқтисодий самара олинди.

Хўжалик юритишнинг янгича шароити новаторларни конкрет муаммоларни ҳал этишга ундамоқда. Бу муаммолар асосан хом ашё, материаллар, электр энергиясини тежаш билан боғлиқ ва меҳнат шароитларини яхшилаш ва самарадорлигини оширишга қаратилган.

Рационализаторлик ҳаракатида инженер-техник ходимлар ҳам, оддий ишчилар ҳам қатнашмоқдалар. Масалан, компрессор цехининг йиғувчи слесари С. Колючев киритган ўнта таклиф ўн минглаб сўм пулни тежаб қолишга имкон берди.

«Узбекхиммаш» заводида жорий этилган энг қизиқарли таклифлардан бири «иккиламчи хом ашё» сифатида қабул қилинмайдиган ишлаб чиқариш чиқиндиларини қўлланиб, пўлат қуйиш технологиясини ўзгартириш таклифидир. Завод коллективи олий сифатли қуйилма олиш билан бирга бу операция чоғида қарийб 30 минг сўм пулни тежашга муваффақ бўлди.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Статистика давлат комитетининг ахбороти

ЎЗБЕКИСТОН ССР КООПЕРАТИВЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

1989 йил 1 январгача республикада жами 71,6 минг кишини машғул қилган 3226 та кооператив ишлади. Шулардан 56 кооператив Ўзбекистон ССР Госснаби системасида бўлиб, 1,2 минг киши иккиламчи хом ашё тайёрлаш ва қайта ишлаш билан шуғулланди.

Қуйида Ўзбекистон ССРдаги кооперативлар ва улар фаолиятининг асосий кўрсаткичлари (иккиламчи хом ашё тайёрлайдиган ва қайта ишлайдиган кооперативлар бу ҳисобга кирмайди) келтирилади:

	мавжуд кооперативлар сони		уларда ишловчилар сони — минг киши		реализация қилинган маҳсулот (хизмат) ҳажми млн. сўм	
	1987 й.	1988 й.	1987 й.	1988 й.	1987 й.	1988 й.
Жами мавжуд кооперативлар	529	3170	9,9	70,4	20,6	224,4
Шу жумладан:						
Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган кооперативлар	138	517	3,7	17,2	6,9	60,6
Улардан нон-булка ва кондитер маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган кооперативлар	49	84	1,7	1,8	3,4	5,8
Савдо кооперативлари	—	6	—	0,2	—	2,6
Умумий овқатланиш кооперативлари	177	423	1,9	4,9	8,5	26,9
Савдо-харид кооперативлари	—	51	—	1,5	—	6,7
Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш кооперативлари	212	1113	3,7	18,3	5,0	51,5
Кооперативларнинг бошқа турлари	2	1060	0,6	28,3	0,2	76,1

Ўтган йили республикадаги мавжуд кооперативлар сони 6 баравар, уларда банд бўлган кишилар сони 7,1 баравар кўпайди. Савдо, савдо-харид кооперативлари ташкил этилди, Йирик кўп тармоқли кооператив — комбинатлар ривожланди.

Самарқанд, Тошкент, Фарғона областларида ва Тошкент шаҳрида кооперативлар ташкил этиш ғоят фаол олиб борилмоқда. Айни вақтда Сурхондарё область халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ва Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети кооперативларни ривожлантиришга етарли даражада эътибор бермаяптилар. Автоном республикада, Сурхондарё областида ва бошқа бир қанча областларда кооперативлар реализация қилаётган хизматлар ва халқ истеъмоли моллари ҳажми кам ва аҳолининг уларга бўлган талабини қондиришда сезиларли роль ўйнамаяпти.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш кооперативлари мавжуд кооперативларнинг асосий тури бўлиб, барча кооперативларнинг 35,1 проценти уларнинг ҳиссасига тўғри келмоқда. Бир йил ичида уларнинг сони 5,3 баравар, реализация қилинган маҳсулот ҳажми эса 10,4 баравар ошди. Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш кооперативларининг асосий кўпчилиги (71 процентни) республика Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги системасида ташкил этилган. Улар реализация қилган хизматлар министрликнинг йиллик планни 101,2 процент бажаришини таъминлашига имкон берди, шундан 7,1 проценти кооперативлар хизматига тўғри келмоқда.

Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган кооперативлар кооперативларнинг умумий ҳажмида 16,3 процентни, реализация қилинган маҳсулот ҳажми эса 27 процентни ташкил этди. Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги, Дон маҳсулотлари министрлиги, республика Ўрмон хўжалиги давлат комитетининг корхоналари ва ташкилотлари ҳузурида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган кооперативлар тармоғи етарли даражада ривожлантирилмаган. Ана шу кооперативлар ишлаб чиқараётган маҳсулот улуши халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш умумий ҳажмида умуман республикада атиги 0,2 процентни ташкил этади.

Халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ташкил этилаётган кооперативлар ишлаб чиқариш йўналишини белгилашга зарур даражада таъсир кўрсатмаяптилар.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш кооперативларининг кўпчилиги уй-жойларни ремонт қилиш ва қуриш, кийим-кечаклар тикиш, транспорт воситаларини ремонт қилиш ва уларга техник хизмати кўрсатишга ихтисослашмоқда. Аммо ана шу кооперативлар ҳам республика территориясида бир текис тақсимланмаган. Чунончи, ремонт-қурилиш ишлари кооперативлари асосан Тошкент, Самарқанд ва Фарғона областларида, транспорт воситаларини ремонт қилиш ва уларга техник хизмати кўрсатиш кооперативлари асосан Андижон, Самарқанд ва Тошкент областларида жойлашган.

Боғ ва томорқаларни ободонлаштириш, колхоз ва совхозларда аҳолидан ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотини харид қилиш ва уни қайта ишлаш, спорт-соғломлаштириш кооперативлари, қора молларни сўқимга боқиш ва парранда етиштириш кооперативлари кам.

Ҳамкасблар ҳақида ҳикоя

ФАХР

Ёш ишчи Ҳ. Ёқубова «Ишдан кетаман», деб қолди.

— Хўш, тикувчилик касбининг нимаси ёмон? — деди устози Ҳ. Раҳматова. — Ишни энди ўрганганингда...

— Ёмон демаяпман, опа! Бу ердаги шовқин-сурон жонимга тегди.

— Осон ишнинг ўзи йўқ, синглим. Бардошли, сабр-тоқатли бўл. Қолаверса, ишдан кетишингга цехдаги дастгоҳларнинг шовқин-сурони баҳона бўлолмайди. Одамларга ўргана олмаяпман, дегин-қўйгин-да!

Устози дилидагини топиб гапирганидан Ҳалима бироз уялди. Гапирганидан пушаймон ҳам бўлди. Хуллас, ниятидан қайтди. Мана, ўша воқеадан бери уч йил вақт ўтибди. Энди Ҳалима Ёқубова донгдор ишчи, 2-цех комсомол ташкилотининг секретари. Агар ўша воқеадан гап очилгудай бўлса, у: «ҳаётда шундай ҳам бўларкан-да», дея мийиғида кулиб қўяди. Лекин устозларидан минг бор миннатдор. Ҳозир у бирлашмага келаётган ёшларга тикувчилик касбининг сир-асрорларини ўргатяпти.

Бу донгдор ишчини ёшлар ўзларига етакчи қилиб сайлаганлари бежиз эмас. У одобли, серғайрат, изланувчан, ташкилотчи. Бу хислат унинг ҳамкасблари Ҳ. Файзиева, Р. Хуррамоваларда ҳам мужассам. Улар ҳам мураббий ишчи Раҳматовадан сабоқ олишган. Бизда бундай мураббийлар оз эмас. М. Чермишина, М. Унутбоева, С. Каннова, О. Қосимовалар ҳам қизларга ҳунар ўргатишда толмас мураббийлар.

Бирлашмамизда 1200 киши меҳнат қилаётир. Шунинг 300 нафари бизнинг 2-тикувчилик цехимизда ишламоқда. Уларнинг кўпчилиги бирлашма цехларига Ҳ. Ёқубова каби ийманиб кириб келган бўлса-да, бунёдкор меҳнат билан бахт топишган, коллектив ёрдамида камолот пиллапоялари сари дадил ҳаракат қилмоқдалар.

Корхонамиз устоз ва шогирдларнинг фидокорона меҳнатлари туфайли 1989 йилни дадил бошлади. Ўтган йили пландаги 20360 минг сўмлик ўрнига 21 миллион 303 минг сўмлик маҳсулот реализация қилинган эди. Хулоса шуки, агар коллектив якдил, бир ёқадан бош чиқариб иш тутса, пировард натижа ҳамиша юқори бўлаверади.

Очиғини айтганда, муваффақиятлар салмоғи кўп жиҳатдан коллективдаги муҳитга ҳам боғлиқ. Муҳит носоғлом бўлса, ҳар қандай шахс бошлаган ташаббус, янгилик тўсиқларга дуч келаверади. Агар кишилар бамаслаҳат иш тутса, муваффақиятлар кўпаяди, камчилик ва нуқсонлар биргаликда тез ҳал қилинади. Бу оддий ишчигагина эмас, раҳбарга ҳам боғлиқ. Бирлашмамизга ёш коммунист А. Лихин бош директор бўлгач, ишда қатор жиддий ўзгаришлар рўй берди.

Коллективимизда турли миллат вакиллари ҳамжиҳатлик билан баракали меҳнат қилишяпти. Чунончи, грек С. Василяди, рус В. Славянская, татар Р. Мақсудова, белорус Л. Иванушкина, украин Л. Ревенка, корейс Е. Чжен бирлашманинг фахри ҳисобланишади. Улар меҳнатдагина эмас, жамоат ишларида — туғилган кунлар, бахт тўйлари, тарихий шаҳарларга саёҳатларни уюштиришда ҳам бош-қош бўляптилар.

Яқинда новатор тикувчиларимиздан М. Раҳимова область партия конференциясида делегат бўлиб қатнашди, обком аъзолигига сайланди. У 5-разрядли ишчи. Ўн йилдан бери ишлаб, ўз касбининг устаси бўлиб етишган. Ёки Р. Иванушкинани олайлик. У Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзоси, камтар, меҳнатсевар. Пешқадам тикувчи Р. Очилова халқ контроли группаси ва бирлашма хотин-қизлар кенгашининг аъзоси. Жамоат ишларида фаол. Умум манфаати учун елиб югуради.

Яхшилар ибрати корхона ишчилари орасида кенг қўллаб-қувватланяпти. Масалан, тажрибали мураббий Ҳаловат опа Раҳматова — корхонамизда 30 йиллик ишчи. У ёшларга таянади, кези келганда уларга астойдил кўмаклашади. Бугунги кунда Шоира опа Турсунова, Саида опа Муродова, Амина опа Бозорова, Ҳайитгул опа Файзиева ҳам Ҳаловат Раҳматова каби эъзозли мураббий, уста тикувчи. Янги йилнинг дастлабки сменаларидан бошлаб 500 донадан зиёд кўйлакни конвейердан ўтказаётган қўли гул, чевар ҳамкасбларимиз билан ҳақли равишда фахрланамиз.

Фазилат РАЖАБОВА,
Қарши тикувчилик бирлашмаси 2-цехи бошлиғи.

Москва: телефонда мухбиримиз

Горкадаги катта уй

● Сўнгги кунларда Ленин Горкасидаги Владимир Ильич уй-музейида доҳийни хотирлаш учун келаётган кишилар оқими тобора кўпайиб боряпти. Гуруҳ-гуруҳ одамлар эскибоғ орқали Ленин яшаган, ишлаган ва юраги урушдан тўхтаб қолган сўнгги манзил — Катта уй сари шошилмоқда.

ХОТИРЛАЙДИ ЭЛ-ЮРТ, ХОТИРЛАР ТАРИХ

«Ленин Горкаси» давлат тарихий қўриқхонасининг йўллари Герасимово станциясига ва собиқ Горка қишлоғида сақланиб қолган оддий деҳқон Шулгинлар кулбасига олиб боради.

Герасимово станцияси... 1924 йилнинг қаҳратон қиши. 23 январь куни. Ленин жасади солинган поезд пойтахт сари йўл олмоқда.

Шулгинлар кулбаси. Бу ерда доҳий теварак қишлоқлардан келган деҳқонлар билан тез-тез учрашар, очиқ фикрлашар ва уларни қизиқтирган саволларга батафсил жавоб берарди.

Владимир Ильич уй-музейига қадам қўямиз. Нигоҳимиз дастлаб «1918—1924 йилларда В. И. Лениннинг «партиявий ва давлат ишлари фаолияти» деб номланган илмий ҳужжатли кўргазмага тушади. Шу ердан бошланган зиналар аввал доҳийнинг оқ мармардан ишланган катта ҳайкали ёнига, кейин бири-биридан мукаммал, муҳташам саҳнлар-залларга олиб чиқади.

БИРИНЧИ САҲН: эски боғ кўриниши. Катта уй. Доҳийнинг ёзув столи. Стол устида чироқ, сиёҳдон, қўлёзмалар.

ИККИНЧИ САҲН: РКП(б) нинг район комитети ишчилар, Қизил Армия жангчиларини фронтга кузатишяпти.

УЧИНЧИ САҲН: ГОЭЛРОнинг Ленинча плани. Днепро-ГЭСдан таралаётган нур доҳийнинг машҳур сўзлари узра таралган: «Коммунизм — Совет ҳокимияти плюс бутун мамлакатни электрлаштиришдир».

ТЎРТИНЧИ САҲН: Катта уйнинг қишки боғида ўша йиллардан буён сақланиб келинаётган ва ҳозиргача «Доҳий кўрган бўлиши керак» деб эҳтимол тутилаётган фильмлардан кадрлар.

БЕШИНЧИ, ОЛТИНЧИ САҲН:...

Ҳужжатлар, суратлар, рақамлар гўё тилга киради. Улар сизга, бизга ўша оғир йиллар муҳитини тўлароқ ҳис этишимизга, ойдинроқ тушуниб олишимизга ёрдам беради. Грампластинкалардан таралаётган овоз муқаддас васиятдек қалбларга, шуурларга оқади.

ПАРОВОЗ — «У-127»
Ленин майдони, биринчи уй.

Бу — 1924 йилнинг 23 январида Герасимово станциясидан Павелецк вокзалига келиб тўхтаган «В. И. Ленин мотам поезди» павильони адреси.

Павильон қурилишига 1938 йилда киришилган эди. У ўша йили ишга туширилиши керак эди. Бироқ уруш халақит берди. Одамлар поездни илк бор 1948 йилнинг январидагина кўришга муяссар бўлишди. Тўққиз йил олдин эса у архитектор Л. Павлов раҳбарлигида қурилган янги бинога олиб ўтилди. Ўтган 41 йил ичида музейга ўн миллиондан ортиқ киши ташриф буюрди.

«У—127» паровозининг ҳам ўзига хос тарихи бор: гражданлар уруши йилларида ишдан чиққан паровоз Рязань—Урал темир йўлининг «Москва» депоси ишчилари ўтказган шанбаликлар маблағи ҳисобига қайта тикланди. 1923 йилнинг 20 май куни депода катта митинг бўлди. Владимир Ильич паровознинг фахрий машинисти деб қабул қилинди.

Улуғ Ватан уруши йилларида поезд Ульяновск шаҳрига эвакуация қилинди. Москвага ғалабадан сўнг қайтди.

Улуғ доҳийнинг тўла асарлар тўплами билан очилувчи музей павильонида кейинги йилларда мактаб ўқувчиларини пионер, комсомол сафларига қабул қилиш, Москва гарнизони жангчиларининг ҳарбий қасамёдини қабул қилиш анъаналари одат тусига айланди. Куни кеча бу ерда шаҳарнинг Ленинград райони ёш коммунистларига партия билетлари топширилди.

●

Бир гуруҳ ўзбекистонлик журналистлар шаҳар кезиб борардик. Пойтахтнинг Москворецк райони меҳнаткашлари оқимига дуч келдик. Улар бугун Владимир Ильични хотирлаб, у бўлган жойларга зиёратга чиқишган. Қўшилиб олдик.

Дарвоқе, райондаги кўпгина жойлар доҳий номи билан боғлиқ. Ленин бу ердаги қатор корхоналарда тез-тез бўлиб турар, ишчилар, солдатлар билан фикрлашар, маслаҳатлашарди.

Мана. Владимир Ильич номли собиқ Михельсон электромеханика заводи майдони. Владимир Ильич худди шу жойда яраланган эди, кейин унинг ҳайкали пойига гуллар қўйишди. Биз ҳам қўйдик.

Кимдир (ҳаваскор шоирлардан бўлса керак) шеър ўқиди. Унинг сўнгги икки сатри ёдимизда қолди.

Хотирлайди эл-юрт,
хотирлар тарих,
Тутмаган ул меҳрини ҳеч
кимдан дариғ...

Н. САЪДУЛЛАЕВ.

Республиканинг бир куни

САЛОМАТЛИК— ТУМАН БОЙЛИК

Фориш районидаги Киров номли совхознинг энг олис участкаларидан бирида фельдшерлик-акушерлик пункти дастлабки беморларни қабул қилди. Бу билан Киров қишлоқ Советининг депутатлари таклиф этган «Саломатлик» комплекс программасининг муҳим банди бажарилди. Депутатлар ана шу программа асосида яйловларда жойлашган яна тўртта шундай пунктни жиҳозлашга ёрдам бердилар.

КОНКУРС ҒОЛИБЛАРИ

Ўқувчилар ишлаб чиқариш бригадаларининг аъзолари етиштирган деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларининг намуналари Андижон область ёш табиатшунослар станцияси залларида очилган конкурс-кўргазманинг экспонатлари бўлди. Мана шу табиат байрамининг беш юздан ортиқ қатнашчиси тўплаган тажрибани ўртоқлашди. Ленинск шаҳри мактаб ўқувчилари ва Хўжаобод райони қишлоқ мактаб ўқувчилари область комсомол комитети, республика ва область ёш табиатшунослар станцияларининг фахрий ёрлиқлари ва дипломлари билан тақдирландилар.

(ЎзТАГ).

Хўжалик ҳисоби: тажриба ва муаммолар

ХАЛҚАРО СТАНДАРТГА МОС

Янгича талаблар асосида ишлаш экономика тараққиётига катта туртки беряпти. Турмуш фаолиятимизда реаллик касб этаётган қайта қуриш, ошкоралик ва демократияни чуқурлаштириш миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга баракали таъсир ўтказмоқда. Буни ўзбек, рус, тожик қирғиз, татар, украин каби ўнлаб миллат вакиллари меҳнат қилаётган заводимиз фаолиятида ҳам кўриш мумкин.

Коллективимизнинг пешқадамлар сафида бораётгани — бу дўстлик ва биродарлик ҳис-туйғулари ифодасидир. Дўстлик алоқаларининг кенгайиб, мустаҳкамланиб бораётгани корхонамизнинг довруғини ошириб, мустақиллигини кенгайтиряпти. Корхонамиз мустақиллик талаблари асосида ўз фаолиятини қайта қуришнинг истиқболли йўлидан дадил бориб, иқтисодий муносабатларда халқаро майдонга чиқди. Болгариялик ҳамкасбларимиз билан тузилган шартномага кўра, у ерда Наманган машинасозлик заводи филиалини очишга қарор қилдик. Бир группа мутахассисларимиз қардошларимиз диёрида бўлиб, бизнинг у ерда барпо этиладиган корхонамиз учун ажратилган жой, бўлажак корхонанинг техник ҳужжатларини ўрганиб келишди.

Партия ва ҳукуматимиз корхоналар тараққиётига кенг имконият яратиб берди. Иқтисодий ва социал ривожланишни таъминлаш энди ўзимизга боғлиқ. Кейинги йилларда янгича ишлаш чораларини кўрдик. Шундай ҳаракат туфайли корхона коллективи хўжалик юритишда ўз-ўзини маблағ билан тўла таъминлашни ўзлаштириб олди.

Хўш, хўжалик ҳисобида ишлаш нима берди? Аввало у тайёрланаётган маҳсулот — задвижкаларни халқаро стандарт талаби даражасида ишлаб чиқаришга шароит яратди. Бу — катта ютуқ. Ижодий изланиш, ундан келаётган иқтисодий самара коллективимизни янада яхшироқ ишлашга руҳлантиряпти. Сифатли маҳсулот ва шартнома мажбуриятларини ўз вақтида адо этиш соф фойда салмоғини оширмоқда. Бу эса ўз навбатида коллектив социал-маданий эҳтиёжларини қондиришга хизмат қила бошлади. Жумладан, ўтган йилги соф фойдамиз ярим миллион сўм атрофида бўлди. Бу 2000 йилгача белгиланган уй-жой программамизни қарийб ўн йил илгари бажариш, бошқа социал объектлар қурилишини янада тезлатиш, одамларга завод территориясидан чиқмасдан туриб кундалик рўзғорда ишлатиладиган нарсаларни шу ернинг ўзида харид қилишга тўла шароит яратади.

Иқтисодий ислоҳот қайта қуришни тобора такомиллаштиришни, чуқурлаштиришни, фаолиятда туб бурилиш ясашни тақозо этмоқда. Коллективимиз буни тўла ҳис этган ҳолда, хўжалик юритишда ижара пудратига ўтишга қарор қилди. Албатта, биз бу ишга жуда катта тайёргарлик кўрдик ва унга муайян тажриба орттирган ҳолда қўл урдик. Сўнгги икки йил мобайнида маҳсулотларни давлат қабули шароитида ишлаб чиқарганлигимиз бизни кўп нарсаларга ўргатди. Энг муҳими, ишчиларимиз, мутахассисларимиз бир маромда, юқори суръат ва юксак масъулият билан ишлаш зарурлигини чуқур англаб етдилар. Корхонадаги техник ва иқтисодий имкониятни ҳисобга олган меҳнат коллективи кенгаши СССР Химия ва нефть саноати министрлиги билан маслаҳатлашиб, шу йилнинг 1 январидан ижара пудрати асосида ишлашга ўтди.

Ижара пудрати бизга экономика имкониятлари ва техника воситаларидан, олинадиган соф фойдадан кўзланган мақсад учун мустақил ишлатишда жуда катта эркинлик беради. Бироқ ижара пудрати талаблари ҳам осон эмас. Иқтисодий мустақиллик шартнома шартларини изчил адо этишни ҳам зарур қилиб қўяди. Шунингдек, ижара пудрати маҳсулот сифатини энг илғор технология талаблари даражасида бажаришга, буюмларни тайёрлаш жараёнида бирон-бир хатога йўл қўймаслик масъулиятини ҳам юклайди.

Биз 1989 йилнинг дастлабки кунлариданоқ ана шу талабларга алоҳида эътибор бермоқдамиз. Ҳозирданоқ илк ютуқлар кўзга ташланиб қолди.

Кўп миллатли коллективимиз мусобақасида XIX Бутуниттифоқ партия конференцияси делегати И. Охунов, меҳнат беллашуви илғорлари Ё. Ничаев, Б. Белоус, А. Курин каби ишчиларимизнинг маҳорати, Ж. Содиқов, С. Комлев сингари бригада бошлиқларининг ташкилотчилиги ҳамда улар ўртасидаги дўстлик, ҳамкорлик, ўзаро ёрдам янгича ишлашни қарор топтиришда қўл келмоқда.

Халқаро стандарт талабларига мос тарзда маҳсулот тайёрлаш масъулиятини чуқур англаган заводимиз коллективи тўла хўжалик ҳисоби талаблари асосида ишлаш борасида тўпланган тажрибаларни кўпайтириб боради. Янгича ишлаш имкониятларидан оқилона фойдаланиш чораларини кўраверади.

В. ПАТТОЕВ,
Наманган машинасозлик заводининг директори.

Дунё овози

ҲАМКОРЛИК ЯНАДА КУЧАЙМОҚДА

ДЕҲЛИ. Энергетика бўйича Совет — Ҳиндистон ишчи группасининг бу ерда бўлиб ўтган ўнинчи мажлисида Ҳиндистоннинг энергетика объектларини қуришда Совет — Ҳиндистон ҳамкорлигини янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш масалалари муҳокама қилинди.

Томонлар қабул қилган якунловчи ҳужжатда бешта катта электростанция — «Виндхячал-2» иссиқлик электростанциясини, «Мангалор» иссиқлик электростанциясини, «Метон» иссиқлик электростанциясини, «Кайямкулам» иссиқлик электростанциясини ва «Кол дэм» гидроэлектростанциясини (уларнинг умумий қуввати 3,3 миллион киловатт атрофида), шунингдек «Виндхячал — Жабулпур — Итараси» ҳамда «Дулапси — Кишенпур —Сринагар» юқори кучланишли электр линиялари қуришда Совет Иттифоқининг Ҳиндистонга иқтисодий ва техникавий ёрдам бериши кўрсатилган. 60-йилларда Совет Иттифоқининг ёрдами билан Ҳиндистонда қурилган ва ҳозир ишлаб турган электростанцияларни янгилаш ва ремонт қилишда ҳам СССР иштирок этади.

БЎЛАЖАК САЙЛОВГА ТАЙЁРГАРЛИК

КОЛОМБО. Шри Ланка маъмурлари 15 февралда бўладиган парламент сайловида овозга қўйилаётган ҳар бир номзодга ўз хавфсизлигини таъминлаш мақсадида уларга ўқ отиш қуроли ва радиотелефон таклиф этдилар.

225 депутатлик мандатига даъвогар бўлган барча 1393 номзодга қилинган бундай таклиф оролдаги мураккаб вазиятни акс эттиради. Бу ерда сингал ва тамил жамоалари вакиллари ўртасидаги қонли тўқнашувлар 1983 йилдан буён тўхтовсиз давом этмоқда.

Ҳозир рақобат қилаётган экстремист гуруҳларнинг кўпчилиги Шри Ланка раҳбариятининг даъватига мувофиқ қуролни ташлади ва мамлакатда тинчликни тиклашдан иборат сиёсий жараёнда иштирок этмоқда. Лекин тамилларнинг «Тамил илама» озодлик йўлбарслари» ва сингалларнинг «Жаната вимукти перамуна» тўдалари ҳаракат қилаётган оролнинг шимоли-шарқи ва жанубида жиноий хуружлар ҳануз давом этмоқда.

(ТАСС).

Жаҳон шаҳарлари бўйлаб

Ҳиндистон ўтмиши ва тарихи олам-олам ажойиботларга бой. Бу ерда ростлаган меъморлик иншоотлари ўз салобати ва чиройи билан ажралиб туради. Суратда: Бомбай шаҳридаги нодир иншоотлар.

Француз қиролларининг қадимий саройи — Лувр бўсағасида қад ростлаган ойнали пирамида бу ерга келувчи сайёҳларни ўзига жалб этади. Эндиликда музейга айлантирилган бу бинога шу йилнинг февраль ойидан бошлаб киришга ва томоша қилишга рухсат этилади.

В. М. ПОТИРНИКЕ ва Н. ЕРМАКОВ фотолари (ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● НЬЮ-ЙОРК. Аэронавтика ва космик фазони тадқиқ этиш миллий бошқармаси (НАСА) директори Форрест Маккартни кўп марта фойдаланиладиган космик кеманинг навбатдаги учирилиши муддатини яна бир карра тасдиқлади. Ичига беш космонавт тушган «Дискавери» кемасини 23 февраль куни учириш мўлжалланмоқда.

Мазкур маҳкама директори учиш кунини яна бир карра тасдиқлаши шунинг учун керак бўлдики, худди шунга ўхшаш «Атлантис» кемаси 1988 йил декабрь ойида учирилганидан кейин унда нуқсонлар борлиги ошкор бўлиб қолди.

Маккартни журналистларга барча муаммолар ҳал этилди ва «эндиликда биз яна олға бораверишимиз мумкин», деб айтди. «Дискавери» экипажи 5 кун давом этадиган парвоз чоғида орбитага НАСА йўлдошини олиб чиқиши, планетадаги экология вазиятини фотосуратга тушириши ва бошқа илмий экспериментлар ўтказиши керак.

● БРЮССЕЛЬ. Қароқчилар Бельгиядаги Льеж шаҳри чеккасида почта фургонига кўкқисдан ҳужум қилдилар. Льеж почта маҳкамаси маълумотларига қараганда, улар 50 миллион Бельгия франкини ўғирлаб кетганлар. Жиноятчилар икки юк машинасида келишиб, фургоннинг йўлини тўсдилар, автоматдан ўқ узиб қулфни буздилар ва пулни қўлга киритиб, кўздан ғойиб бўлдилар. Фургондаги учта хизматчига шикаст етгани йўқ.

Шундай қилиб, сўнгги уч ҳафта мобайнида икки марта ана шундай қароқчилик қилинди. Ўтган йилнинг декабрь ойида пенсиялар тўлашга мўлжалланган 50 миллион франк ўғирлаб кетилган эди.

● МАДРИД. Испания қуруқликдаги қўшинларининг вертолёти чоршанба куни ҳалокатга учради. Машина осмонда машқ учиши вақтида Мансанарес—эль—Реаль шаҳри яқинидаги сув омборига қулаб тушди. Вертолётдаги тўрт ҳарбий хизматчидан биттаси ҳалок бўлди, бошқаларни эса қутқариб қолишга муваффақ бўлинди.

(ТАСС).

Шарҳловчи минбари

БОШЛАНИШИ-КУ ЯХШИ, БУЁҒИ НИМА БЎЛАДИ?

Оқ уйда ҳокимият ўзгарди. Қўшма Штатларнинг 41-президенти Жорж Буш давлат бошлиғи лавозимига чиқди. Бир жиҳатдан бу мамлакатдаги соф ички воқеадир. Иккинчи жиҳатдан эса жаҳон ишларида бу мамлакат қандай роль ўйнаётганини назарга оладиган бўлсак, бу воқеа фақат миллий доирагагина дахлдор эмас. Американикларнинггина эмас, ер юзидаги бошқа халқларнинг ҳам кайфияти Қўшма Штатлар бундан буён қандай сиёсат юритишига боғлиқ бўлади.

Ж. Буш президентлик «тахти» га қулай шароитларда чиқди. Инсоният ўз тарихида биринчи марта шундай маррага кўтарилдики, ундан тотувлик, ҳамравнақ ва ҳамижодкорлик даври кўзга яққол чалиниб турибди. Ўзаро душманлик ва шубҳаланиш асоратлари ўртадан кўтарилмоқда. Умуминсоний қадриятларнинг устунлиги тасдиқланмоқда. Вужудга келаётган янги психологик иқлим дастлабки реал самаралар беряпти: СССР ва АҚШда ўртача ва камроқ олислик ракеталари йўқ қилиб юборилмоқда, бошқа қирғин қуролларини йўқ қилиб юбориш йўллари қидирилмоқда.

Рейган ҳокимият тепасига келган дастлабки кунлариданоқ «ёвузлик салтанати»га қарши «салиб юриши» бошлаганда бизга осон бўлмаганлиги ёдимизда қолган. Аммо, ҳар қалай Америкадагилар СССРга бошқача назар ташлай билдилар. Кўп жиҳатдан ана шу янгича назар ташлаш Совет Иттифоқи жаҳон ҳамжамиятига таклиф этган ва ҳозир СССР томонидан амалга оширилаётган янгича сиёсий фикрлаш таъсирида шаклланмоқда.

Ж. Буш янгича вазиятда иш бошламоқда. У АҚШнинг ҳарбий куч-қудратини ошириб бораверишдек кенг кўламли программадан воз кечгани йўқ. Аммо у қуроляроғларни янада қисқартириш, ер юзидаги турли регионларда мухолифликни пасайтириш, ишончли тинчликни бунёд этишни ўз ташқи сиёсатининг асосий мақсадлари, деб белгилади; Совет—Америка амалий мулоқотини давом эттиришга интилишини баён этди. «Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида яна ҳам мустаҳкамроқ, барқарор муносабатлар бизнинг халқларимизга ҳам, бутун дунёга ҳам фойдалидир», деб таъкидлади у АҚШ президенти этиб сайланиши муносабати билан Совет раҳбари юборган қутловга жавоб телеграммасида.

Хуллас, умидворлик учун асос бор. Аммо, афсуски, шак-шубҳа учун ҳам асос бор. АҚШдаги кўпчилик кишилар, жаҳондаги ҳозирги ижобий ўзгаришларга баҳо беришар экан, бу ўзгаришларни Қўшма Штатлар «куч ишлатиш позицияси» сиёсатининг самараси қилиб кўрсатишга уринмоқда. Ж. Буш реал сиёсатда кучга эмас, балки амалий мулоқотга, инсон ақл-идрокининг тантанаси учун, келажакни ўйлаб, ҳамжиҳатлик ва ҳамкорлик йўлларини қидиришга умид боғлайди, деб ишонгимиз келади.

Юрий РОМАНЦОВ.
(ТАСС).

Дейл Карнеги Нью-Йоркда 1912 йилдан бери эркак ва аёл бизнесмен ҳамда мутахассислар учун таълим курсидан лекция олиб боради. Олдинига бу курс фақат нотиқлик санъатига боғлиқ бўлиб, унда муайян тажрибага эга катта ёшдаги кишиларни фикрлашга, ҳам ишга доир гап кетганда, ҳам жамоатчилик билан учрашувларда ўз ғояларини аниқ-равшан ифодалашга ўргатиш бирдан-бир мақсад қилиб қўйилган эди.

Аммо йиллар ўтиши билан курсга қатнаётган катта ёшдаги одамлар ўзларининг ҳар кунги ишга доир учрашувлари ва ижтимоий мулоқотларида нотиқлик санъатидан ҳам кўра яшай билиш ва одамлар билан чиқишиш санъатига муҳтож эканликлари равшан бўлади.

Дейл Карнеги бир неча йил мобайнида инсоний муносабатлар бўйича амалий қўлланмалар бор-йўқлигини қидириб кўради. Лекин тополмайди. Ўз курсларида ўқув қўлланмаси сифатида фойдаланиш учун унинг ўзи ана шундай китоб ёзиш ҳаракатига тушади.

Китоб яратишга тайёргарлик кўрар экан, у инсоний муносабатлар масалаларига доир нима топса, ҳаммасини ўқиб чиқади. Ўзининг эътибори тушмаган нарсаларни кўздан кечириб чиқиш учун Дейл Карнеги тадқиқот иши тажрибасига эга бўлган мутахассисни ёллайди. Мутахассис турли кутубхоналарда бир ярим йил шу иш билан машғул бўлади.

Дейл Карнегининг шахсан ўзи ҳаётда катта муваффақиятга эришган кўпдан-кўп одамлар билан суҳбатлашди. Ана шу суҳбатлар чоғида у ўша одамлар қўллайдиган инсоний муносабатлар техникасини билиб олишга ҳаракат қилди.

Тўпланган материаллар асосида ниҳоят «Қандай қилиб дўст орттириш мумкин» деб номланган китоб дунёга келди.

Редакция ана шу китобнинг айрим боблари билан газетхонларни баҳраманд этишни фойдадан ҳоли эмас, деб ҳисоблайди. Чунки инсоний муносабатлар санъатини билиб олиш ҳамма учун асқотади.

ШУНДАЙ ҚИЛСАНГИЗ, ҲАММА ЖОЙДА СИЗНИ ХУШНУД КУТИБ ОЛИШАДИ

Қандай қилиб дўст орттириш учун шу китобни ўқиш керакми? Дўст орттиришнинг алла қачонлар дунёга маълум бўлган энг осон усулларини нега ўрганмаймиз?

Мен беш ёшлигимда отам эллик центга маллаunion кучукча сотиб олганди. У болалигимнинг шоду-хуррамлиги эди. Ҳар куни оқшом у чиройли кўзларини йўлкага тикиб, уйимиз олдида қуббадек ўтириб оларди. Овозимни эшитиши ёки буталар орасидан мени кўриши биланоқ, тепаликка югуриб чиқиб, шодиёна сакрашлар ва қувончли вовуллашлари билан мени олқишларди. Типпи беш йил мобайнида менинг доимий улфатим бўлганди.

Типпи, сен ҳеч қачон психологияга доир китобларни ўқимагансан. Сен бунга муҳтож бўлмагансан. Худо ато қилган қандайдир зийраклик туфайли одамларга самимий қизиқишингни намоён этиб, икки ой ичида бошқалар икки йилда орттирганидан ҳам кўп дўст орттирасан.

Бироқ ўзига эътибор беришлари кераклиги хусусида бошқаларга шама қилиб, бутун умри бўйи хато қиладиган одамларни мен ҳам, сиз ҳам биласиз.

Ахир бу — беҳуда иш. Бизда, Америкада одамлар на мен, на сиз билан қизиқишмайди. Улар эрталаб, тушда ва ундан кейин ҳам фақат ўз-ўзлари билан сервар бўлишади.

«Нью—Йорк телефон компани» энг кўп ишлатиладиган сўзни аниқлаш учун телефонда сўзлашишларни батафсил ўрганиб кўрди.

Тўғри фаҳмлаяпсиз: бу шахсий олмош «Мен». У 500 та телефон сўзлашувида 3990 марта қўлланилган. «Мен», «Мен», «Мен»...

Агар сохта эмас, самимий қизиқиш намоён этилса, Америкадаги ҳатто энг машҳур кишиларнинг ҳам эътиборини қозониш ва уларни ҳамкорликка жалб этиш мумкинлигига мен ўзимнинг шахсий тажрибамда ишонч ҳосил қилганман. Бунга мисол келтиришга ижозат бергайсиз.

Бир неча йил муқаддам мен Бруклиндаги санъат ва фан институтида адабий маҳорат бўйича лекциялар ўқигандим. Биз Кэтлин Норрис, Фанни Херст, Ида Тарбелл, Альберт Пэйзон Терхан, Руперт Хъюз каби ва бошқа ёзувчилар ҳузуримизга келиб тажрибалари билан ўртоқлашишларини орзуладик. Биз уларга сизларнинг ижодингиздан ҳайратланамиз ва сизлар маслаҳатлар берсангиз, муваффақиятларингиз сирини билиб ололсак фавқулодда хурсанд бўлардик, деган мазмунда мактуб йўлладик. Ҳар бир мактубга тахминан юз эллик студент имзо чекишди. Сизларнинг иш билан банд эканлигингизни ва биз учун махсус лекция тайёрлашга вақтингиз етишмаслигини тушунамиз, шу боисдан мактубга қўшиб сизларнинг ўзингиз ва иш услубларингизга доир саволларни юбордикки, уларга жавобингизни эшитиш айни муддао бўлур эди. Бу фикрлар уларга ёқиб тушди. Кимга ҳам ёқмайди, дейсиз? Шундай қилиб улар бизга ёрдам қўлини чўзиш учун уйларидан Бруклин сари равона бўлишди.

Агар биз дўст орттиришни хоҳлар эканмиз, келинг бунинг учун бирон нарса қилайлик, вақтимизни, ҳаракатимизни, таъмагирсиз ҳиссиётни ва бошқаларга эътиборли бўлишни талаб этадиган бирон нарса қилайлик.

Чунончи мен ўз дўстларимнинг туғилган кунларини билиб олишни кўп йиллардан бери ўзимга қоида қилиб олганман. Қандай қилиб? Гарчи менинг ўзим астрологияга сира ишонмасам ҳам, суҳбатдошим ўз туғилган санаси характер ва ҳаёт шароитларига таъсир этишига ишонадими, деган мазмунда гап юритаман. Кейин туғилган ойи ва йилини айтишини илтимос қиламан. Агар у, масалан, 24 ноябрда деб айтса, мен ичимда «24 ноябрда, 24 ноябрда» деб такрорлай бошлайман... У бирон ёққа қараши биланоқ, унинг исми ва туғилган кунини ёзиб қўяман, кейинчалик эса бу маълумотларни ўзимдаги туғилган кунлар дафтарига кўчираман. Ҳар йилнинг бошида улар кўзимга ташланиб турсин, деб ўша кунларни ўз календаримга белгилаб қўяман. Навбатдаги туғилган кун келганида мен мактуб ёки телеграмма йўллайман. Натижаси ажойиб! Кўпинча именинникни эслаган ягона одам ер юзида мен бўлиб чиқаман.

Агар биз дўст орттиришни истасак, келинг одамлар билан учрашганда хушмуомала ва самимий бўлайлик. Сизга бирон кимса телефон қилган вақтда, ана шундай психологик қоидадан фойдаланинг. «Алло» сўзини шундай оҳангда айтингки, у телефон қилишаётганидан сиз хурсанд эканлигингизни ифодаласин. «Нью-Йорк телефон компани» телефонисткаларни «Марҳамат, номерни айтинг!» сўзларини талаффуз этишга махсус ўргатадики, токи унинг оҳангида сизга: «Хайрли тонг. Сизга фойдам тегаётганидан хурсандман» деган сўзлар эшитилгандек бўлсин. Буни эртага, телефон қўнғироғига жавоб бераётганда эсга олайлик.

Шунга ўхшаш фалсафа ишбилармонлар дунёсида қўл келадими?

Мен буни кўплаб мисолларда тасдиқлаган бўлардим, лекин фақат бир мисол билан чекланамиз.

Нью—Йоркдаги энг йирик банклардан бирининг ходими Чарльз Р. Уолтерс шошилинч равишда махфий доклад тайёрлаш топшириғини олади. Ўзи учун зарур ахборотларга эга бўлган биргина одамни биларди у, шу боис мистер Уолтерс унинг ҳузурига ташриф буюрди. У одам йирик саноат компаниясининг президенти эди. Секретарь аёл Уолтерсни президент кабинетига киритиб юбора туриб, эшикдан бошини суқиб, бугун менда сиз учун маркалар йўқ, деб айтди президентга. «Мен ўн икки ёшли ўғлимга маркалар йиғаман», — деб қўйди президент мистер Уолтерсга.

Мистер Уолтерс ўз ташрифи сабабини тушунтирди ва саволлар бера бошлади. Президент ноаниқ, жуда умумий ва дудмол ибораларда жавоб берди. У гаплашишни хоҳламасди ва ҳеч нарса уни суҳбатга мойил қила олмаслиги шундоққина кўриниб турарди. Суҳбат қисқа ва бефойда бўлди.

«Очиғини айтганда, мен нима қилишимни билмас эдим, — тан олди Уолтерс, воқеани курсларимиз студентларига ҳикоя қилиб бераркан, — кейин секретарь аёл унга нима деганини эсладим: маркалар, ўн икки ёшли ўғил... Ўша тобда банкимизнинг хорижий бўлими қирғоқларини тўрт океан суви ювиб турадиган турли юртлардан келадиган хатларнинг маркаларини коллекция қилишини эсладим.

Эртаси куни, тушдан кейин мен ўша жентельменга телефон қилиб, менда унинг ўғли учун бир нечта марка борлигини айтдим холос. Бу сафар мен шавқ-завқ билан қарши олиндимми? Бўлмасамчи. Агар у ўзини ҳатто конгресс сайловида реклама қилаётган бўлганида ҳам менинг қўлимни шунчалар ҳаяжон билан силкимаган бўлур эди. Ундан хушнудлик ва саховат ёғилиб турарди. «Мана бу менинг Жоржимга жуда ёқиб тушади,— дерди у дамба-дам маркаларни меҳр билан кўздан кечираркан. — Мана бунисини қаранг-а! Ахир бу чинакам ёмбику! Биз маркалар ҳақидаги гапга ва унинг ўғли фотографияларини кўздан кечиришга ярим соатча вақт сарфладик, шундан кейин эса, ҳатто менинг илтимосимсиз, менга барча зарур ахборотларни бериш учун ўзининг бир соатдан ортиқ вақтини бахшида қилди. У менга ўз билганларининг ҳаммасини айтиб берди, кейин эса ўз қўл остидагиларни чақириб, улардан ҳам сўради. У ўзининг бир неча хизматдошларига телефон қилди, хуллас мени фактлар, хабарлар ва корреспонденцияларга кўмиб ташлади. Газетачилар тили билан айтганда, мен сенсация ҳосил қилдим».

Шундай қилиб, агар сиз одамларни ўзингизга мойил қилмоқчи бўлсангиз, —

Бошқа одамларга нисбатан самимий эътиборли бўлинг!

(Давоми бор).

ЯХШИ АНЪАНАЛАР ҲАЁТГА!

ЭГИЗАКЛАР БАЙРАМИ

Район истироҳат боғи файз-тароватга тўлган. Дилрабо куй ва қўшиқлар янграйди. Боғ сайлига келганларнинг аксарияти эгизаклар. Улар илғор ишчи ва колхозчилар, пиру-бадавлат ота-оналар, йигит-қизлар...

Халқ маорифи аълочиси, меҳнат ветерани Лобархон Хўжаева Л. Собирова (Янгиқўрғон қишлоқ Совети), Т. Акбарова (Олтиариқ посёлка Совети), Х. Тўхтанова (Оқбўйра қишлоқ Совети) каби ўнлаб ота-оналарни эгизак фарзанд кўрганликлари билан қизғин қутлади ва уларга фарзандларининг туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномаларини тантанали суратда топширди.

— Оиламизда орзиқиб кутилган биринчи фарзандларимиз дунёга келишди,— дейди район аҳолига маиший хизмат кўрсатиш комбинати ишчиси А. Файзиматов. — Қўш фарзанд — қўшалоқ бахт дегани. Ҳасан ва Ҳусан ўғилларимиз яхши ўсишяпти. Район туғуруқхонаси ва болалар бўлими ходимлари бизга яқиндан ёрдам кўрсатишяпти. Раҳмат уларга!

— Мен Файзиобод болалар санаторийсида рус тили ўқитувчиси бўлиб ишлайман, — деди Ҳасанбой Аназаров.

— Мен «Ленинизм» колхозида техника бухгалтериман, — суҳбатга қўшилди Ҳусанбой Аназаров. Ҳозир 42 ёшга кирдик. Ҳаётимиздан ҳурсандмиз.

Район социал таъминот бўлими мудири М. Дадабоева пенсия ёшига етган эгизаклардан Зуҳра Тошпўлатова (Олтиариқ посёлкаси) ва Зуҳра Шокирова (Олтиариқ қишлоқ Совети) га пенсионерлик гувоҳномаларини топширди. Байрам жуда кўнгилли ва мазмунли ўтди.

Олтиариқ районида 115 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Улардан 400 дан ортиғи эгизаклар. Районда бошланган бу яхши анъананинг қанот ёйишига ишонамиз.

Х. МАҲКАМОВА,
О. БЕРДАЛИЕВ,
Фарғона область, Олтиариқ райони.

Мактабда телестудия.

✦ Самарқанддаги 55-мактаб ўқувчилари ўз телестудияларига эга бўлдилар. Самарқанд регионал мувофиқлаштирувчи марказ «Инпо» («Инженерлик ёрдами») коллективи ўқувчиларга студияни совға этдилар. Бу марказнинг мутахассислари асбоб-жиҳозларни монтажлаш билан бирга ўқув программасини яратишда ҳам ўқувчиларга амалий ёрдам кўрсатишди. Ўқув программаси 20 синфга олиб кўрсатилади, бу ерда янги телеқабул қилиш аппаратлари ўрнатилган.

Суратда: 9-синф ўқувчилари — дикторлар Ирина Ермакова ва Зоҳид Аслонов телестудияда.

Ғ. ҒОФУРОВ фотоси (ЎзТАГ).

Ҳажвия

«ИМПОРТНИЙ» ЙИГИТ

Кечки овқатдан кейин дадам озиқ тишини кавлаб туриб: «Сизга билдирмай битта иш қипқўйдик, ўғлим», деб қолди. Бирдан юрагим алғов-далғов тепди.

— Уйим куйибди-ку, дада, — дедим ҳиқиллаб. — Дакан хўрозимни охири сўйворибсиз-да?

Кутилмаганда дадамнинг эски тутқаноғи тутиб, «ҳе, ўша товуқчалиш хўрозингни...» дея эндигина оғзига зўр бераётувди, аям унинг гапини бўлиб, «Қачон эсинг киради, ер ютгур, сенга хотин топиб қўйдик», деб пешонамга мушт ниқтади. Шундан кейин сал ўзимга келиб, худди уялаётгандек бош эгдим.

Очиғини айтсам, хотинсиз яшаш жуда оғирлигини биринчи синфдалагимдаёқ пайқаганман. Уйга берилган вазифаларни бажаролмай қийналган вақтимда «шу зиқналар мени биронта аълочи қизга уйлантириб қўйишса ўлишармикан», деб ота-онамдан ёмон ўпкалардим. Мана, бугун ниятимга етиб турибман.

Тақдирнинг тантилигини қарангки, аям қуйи маҳаллалик бир қиз билан тўйда ёнма-ён ўтириб икки оғиз гаплашибдию, борлиқ ихлосини берибди-қўйибди.

— Вой, унинг донолиги вой, унинг бийронлиги! — дея очилиб-сочилиб мақташга тушди аям. — Бодрингдан гап очганимни биламан, уруғ экишдан тортиб, палак олишигача шунақаям булбулланиб гапирдики, нақ гап курсини битирган дейсиз. Акамнинг келиниям юрибди-да, беш йил ўқиб келиб ошқовоқ ўстиришни билмасдан.

— Кўп ҳовлиқаверма! — деди дадам гердайиб. — Чуқурроқ синадингми, ўзи? Масалан, қорауруғ бодрингдан гаприб кўрдингми?

— Қораурғ азалдан камхамак бўларкан, — дадамга жаҳл билан тикилди аям. — Айтувдим-а, бу йил олақашқадан экайлик, деб. Дунёда битта қайсар қолган бўлса, уям сизсиз.

Дадам ҳаво айниётганини пайқаб, тўсатдан жиддий қиёфага кирди. Жиддийлашиб, қовоқ уйдими, билингки, сиёсийроқ бир гап қилади.

— Хўроз чўқиштиришни йиғиштиринг энди, ўғлим. — деди у менга юзланиб. — Ҳозирга келиб давлатимизнинг ҳамма умиди деҳқондан бўп қолди. Деҳқонда фаросат катталигини фаҳмлаб етишди. Ўзинг билган ерга ўзингга маъқул уруғни эк, қанча кўп нарса топширсанг, бизниям ёлчитасан, ўзингниям, деб туришибди. Ҳукумат энди йўлини топди, илгари институтни чала битирган раҳбару олимчалар пастда, ер чопаётганларга йигирманчи қаватда ўтириб ақл ўргатишарди. Оқибати нима бўлганини кўриб турибсан — ота-боваларимиз боғдалага яқин жойга ҳатто ҳаммом солдиришмаган, булар колхознинг биқинига завўт қуришди; бурунгилар яримлаб қолган биронта ҳовузни кўришса, маҳаллагиларни ношудга чиқаришган, булар бўлса каттакон бир денгизни қуритиб қўяй дейишди. Хуллас, ҳамма жавобгарлик яна ўзимизга қоляпти. Давлатнинг ишончини оқлашимиз керак. Мен билан сени қўлингдан келадигани — бозорларни бодрингга тўлдирворишш.

Дадамнинг бу гапидан кейин, мамлакатимизни фаровонлаштириш учун ўша қизга уйланишим шартлигини янада чуқурроқ ҳис қилдим. Бошқача айтганда, эл-юрт фидойиларининг сони шу лаҳзада яна биттага кўпайди.

— Хўш, келинболани кўришга тоблари қалай? — деб писанда қилди дадам.

Аввалига «Ҳа, энди хотин бўлса бўпти-да», демоқчи эдим, кейин йигитлик ғururим қўзиб, «Майли, бир кўз уриштириб қўяйлик», дедим.

Умуман олгандаям, кўрмай-гаплашмай туриб уйланиш бизга ўхшаган импортний йигитларга тўғри келмайди. Ҳозирги қизларни ҳар томонлама синаб кўриш керак. Бодринг етиштиришни билса, нима, олим бўпкетибдими? Шу аям билан дадам доим узоқни ўйламасдан иш қилишади-да. Бунақа жиддий масалага бирёқлама қараб бўладими?

Қисқаси, ўзим ҳушёрроқ туриб, келинболани жиддий имтиҳондан ўтказмасам бўлмайди. Қани, бир ғалвирда ғилдиратиб кўрайлик-чи, ўша мақтаган қизлари турп ўстиришдан нималарни биларкин?

Анвар ОБИДЖОН.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

● *Шахмат бурчаги*

ПАШШАДАН ФИЛ ЯСАМАНГ...

Халқаро арбитр М. МУҲИДДИНОВ бошқаради

— Ассалому алайкум, ҳурматли редакция! Мени ҳам миллионлаб шахмат мухлисларидан бири, деб билгайсиз, — деб бошлабди ўз мактубини оққўрғонлик фотограф Тўлқин Валибоев. — Шахматга қизиқишим анча кеч бошланди. Бироқ «Совет Ўзбекистони»да эълон қилинган «Шахмат алифбеси» менга қўлланма бўлди. Энди истаган шахматчининг ўйнаган партияларини бемалол мутолаа қила оладиган бўлиб қолдим. Раҳмат. Лекин малакам кам шекилли, берилаётган масала, этюдларнинг ҳаммасини ҳам еча олмаяпман. Яқинда қўлимга иккита ажойиб китоб тушиб қолди: А. Карповнинг «Танланган партиялари», В. Туровнинг «Шахмат санъати дурдоналари». Иккаласи ҳам равон таржима қилинган. Бошқалар ҳам шундай дейишяпти. «Танланган партиялар»да бир муаммога дуч келиб қолдим. Совринга сазовор бўлган Карпов — Сакс партияси (Линарес, 1983)нинг 17-юриши Се2—с4 деб ёзилган. Ваҳолонки фил е2 да эмас f1 хонасидан қўзғалмаган. Агар Карпов шундай «хато»га йўл қўйиб ютган бўлса, уни ғолиб деб ҳисоблаш мумкинми?.. Шунга 10 кун овора бўлдим-а».

Чакки овора бўлибсиз, Тўлқинжон. Иш бор жойда хато ҳам бўлади. Гап шундаки, шахмат китобларида турли-туман қисқача белгилар жуда кўп ишлатилади. Босмахонада хато терилиб қолиниши, ёки авторнинг (ё таржимон, редактор, корректорнинг) айби билан шундай воқеа содир бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Лекин аслида хатога йўл қўймасликка ҳаракат қилиш керак.

«Яна бир илтимосим бор, — дейди Валибоев. — «Шахмат санъат дурдоналари» китобида 57 нафар зўр шахматчи ҳақида ҳикоя қилинган. Лекин мен уларнинг ичида кетма-кет икки марта А. Карпов билан шахмат тожи учун матч ўйнаган В. Корчнойни учратмадим. Бу саволимга ҳам жавоб топишни истар эдим»...

Бу китобнинг ёзилишида (Москва, 1982) ҳам турғунлик даврининг иллатлари акс этмай қолмаган. Албатта йирик шахматчи сифатида Корчной ҳам китобдан жой олиши лозим эди.

Виктор Корчной 1931 йилда Ленинградда туғилган. Ленинград давлат университетининг тарих факультетини тамомлаган. 1956 йилдан халқаро гроссмейстер, 6 карра СССР чемпиони бўлган, кўплаб халқаро турнирларда ғолиб чиққан. Совет шахмат мактаби вояга етказган зўр гроссмейстерлардан бири.

Спорт ташкилотларининг айрим раҳбарлари ва айниқса, шахмат арбобларию баъзи етакчи шахматчилар билан бўлган низо ва келишмовчиликлар уни қалтис йўлга бошлади — етмишинчи йилларнинг ўрталарида чет элга кетиб қолди. Пушаймонлари энди ўзига ҳавола. Яқинда Москвадаги Останкино телеминораси концерт залида жаҳон экс-чемпиони Михаил Таль билан бўлган ажойиб учрашувни кўпчилик томоша қилган бўлса керак. Тальнинг гувоҳлик беришича, Корчной Совет Иттифоқи шаънига ҳалигача ҳам бирор ноўрин сўз айтмаган. Унинг шахматдаги ижодини қадрлаймиз. У республикамизда ҳам бир неча бор бўлган эди.

Унинг ижодидан битта намуна келтирамиз.

Бу позиция В. Корчной— Е. Геллер партиясида (XXI СССР чемпионати, 1954) қораларнинг 16-юришидан сўнг юзага келган бўлиб, шундай давом этган эди:

17. Л:d4!cd 18. С:d4 Фd8. 19. Кd5 Ке8 (19. ...Крh8 бўлса, 20. К:е7 Ф:е7 21. Л:g7!) **20. Фg3f6 21. Сс4 Лf7** (21. ...Крh8 22. Кf4 ва 22. ...Ф:d4 бўлса, 23. Кg6+! ва кейинги юришда мот) **22. Кf4! Cd6** (22...Ф:d4 23. С:7+Кр: f7 24. Фb3+) **23. С:f7 Кр:f7 24. Фb3+Кре7 25. С:f6+!** Қоралар таслим бўлди. Чиройли ҳамда бақувват комбинация!

Бу галги вазифа — шу комбинацияни яхши таҳлил қилиб чиқинг, бир олам қувончга тўласиз.

Жавобингизни текшириб кўринг

Газетанинг 295-сонида шундай позиция берилган.

Оқлар — Кре6, п. d6; қоралар — Крg7, Лg5.

Юриш оқлардан. Натижа нима бўлади?

Ечими: **1. d7 Лg6+ 2. Кре5 Лg5+ 3. Кре4 Лf4+4. Кре3 Лg3+5 Крd2!** Лg2+6 Крс3 Лg3+7. Крс4 Лg4+ 8. Крс5 Лg5+ 9. Крс6 Лg6+ 10.**Крс7 ва 11. d8Ф** — оқлар ютади (А. Троицкий).

Мамлакатимизнинг иқтидорли спортчилари хорижий давлатлар командаларида иштирок этаётганликларига кўникиб қоляпмиз. «Икки томонлама ҳаракат»нинг дебочаси ҳақида шоҳидлик берувчи мана бу хабар билан танишинг: Болгариянинг «Берос» клуби ярим ҳимоячиси ва капитани Теньо Минчев 1989 йилги футбол мавсумини «Крилья Советов» (Куйбишев) командасида ўтказади. Куйбишев области спорт комитети раиси Владимир Алексеевич Заровин қуйидагиларни ҳикоя қилади:

Иқтидорли спортчиларга таклифлар

— «Крилья Советов» командасига моҳир ва тажрибали ярим ҳимоячи зарур бўлиб қолди. Биз болгар дўстларимизга, биродарлашган шаҳар Стара Загора командасига мурожаат қилдик. Ўртоқлик учрашувларидан бизга таниш 34 ёшли Теньо Минчев «Крилья Советов» сафида бир мавсум қатнашса, бундан мамнун бўлишини изҳор этди. Минчев Болгария чемпиони, миллий команда аъзоси бўлган.

Биз одатдагича йўлдан боришга ҳозирланиб, Болгариянинг «Спорткоммерц» фирмаси билан воситачилик муносабатига киришдик. Лекин фирма катта (60 процент) воситачилик ҳақи олади. Шунда биз бирoдарлашган шаҳарлар ўртасида валютасиз алмашув ҳақидаги келишувга асосландик, бу йўлни СССР Давлат спорт комитети билан келишиб олдик. Болгарлар бизга — маҳоратли футболчини таклиф этишади, биз эса уларга Россия биринчилигида муваффақиятли қатнашаётган Куйбишевнинг «Искра» хотин-қизлар волейбол командасидан ўйинчини тавсия қиламиз. Спортчимиз (унинг номзодини болгариялик устозлар танлашади) Стара Загора шаҳрининг «Электрон» командасида қатнашади. Минчевнинг бир йиллик шартномасида қуйидаги бандлар: «Крилья Советов» базасидан бир хонали уй ажратиб бериш, қадрдон шаҳрига бориш учун битта бепул йўлланма, 500 сўм миқдорда ойлик ҳақи ва ютуқлар учун мукофот тўлаш бандлари бор.

Бутуниттифоқ «Совинтерспорт» бирлашмасининг «Спортинтур» фирмаси эксперти А. Н. Зуев футболдаги бу янгиликни шарҳлаб, шундай деди:

— Мамлакатимизга иқтидорли спортчиларни жалб этиш назарий ва амалий жиҳатдан мумкин. Жойлардаги спорт клубларимиз раҳбарларининг узоқни кўра билмаётганликлари ҳали валютасиз алмашув йўлидан тўла фойдаланиш имконини бермаяпти. Айтмоқчи, мамлакатимизда бадал тўлаш асосида бейсбол бўйича америкалик мутахассислар, Москвада очилган гольф (тўп ўйинларидан бири) бўйича чет эллик тренерлар ишламоқдалар.

Совет спортчиларидан қайсибирлари 1989 йилги мавсумда чет эл клубларида иштирок этишади, деган саволингизга жавоб қайтараман: Футболчи — Сергей Пригода ва Сергей Андреев Швециянинг Ваксио шаҳридаги «Оестерс» клуби сафида майдонга тушадилар. Олмаотанинг «Қайрат» командаси ҳужумчиси Евстафий Пехванидзи истаги ҳам ҳал бўлса керак. Греция клуби ва бу футболчини ўз командаси сафида бўлишини истаётган чет элларнинг бошқа клублари биз билан шу хусусда музокаралар олиб боришаётир. СССР терма командаси аъзоси, сўнгги вақтда Марказий армия спорт клубида ўйнаган эстониялик баскетболчи Хейно Энден Финляндия командаларидан бирида мусобақалашяпти. Хоккейчиларимиз — Зубков, Лубкин, Ковин Франциянинг «Реймс» шарафини ҳимоя қилмоқдалар. Баскетболчиларимиз — Волков, Куртинайтис, Марчюленис, Сабонис, хоккейчимиз Фетисов номига хорижий мамлакатлар турли клубларидан таклифномалар тушаётир. 1988 йилнинг энг яхши футболчиси, деб тан олинган Алексей Михайличенкони эса бразилияликлар ўзларининг яшил майдонларида тўп суришини орзу қилишяпти. Ҳозир икки юздан зиёд спортчи ва тренерларимиз чет элларда ишлашмоқда.

Г. АРТЕМОВ.
(«Неделя»дан).

ФАН-ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

ҲАРАКАТЛАНУВЧИ ЙЎЛКА

Францияли инженер Мишель Шабилан саккиз йиллик изланишлардан кейин ниҳоят ҳаракатланувчи йўлкани яратди ва «Сайдуок экспресси» деб атади. Унинг тезлиги соатига 30 километргача етади. Бу ҳозирги мавжуд намуналардан икки марта ортиқ. Франциялик ихтирочининг механик йўлкаси исталган вақтда эскалаторнинг айрим бўлакларига айлантирилиши, 12 градусгача қияликка кўтарилиши мумкин. Битта йўлкачанинг узунлиги 1 километргача боради.

Илмий фантастик романларда кенг ўрин олган ҳаракатланувчи йўлкачалар ғояси назарий жиҳатдан кўпгина соҳаларда, айниқса транспорт муаммоси танг бўлган ҳозирги катта шаҳарларда кенг қўлланиши мумкин. Парижда автомобилнинг ўртача тезлиги, расмий маълумотларга қараганда бор-йўғи соатига 14,1 километрни ташкил этаётганлигини айтишнинг ўзи кифоя. Ҳаракатланувчи йўлкачалар шохобчалари қурилгудек бўлса, пиёдалар автомобилчиларга қараганда икки марта тез юриш имконига эга бўладилар. Бироқ бу ҳозирча тахминдир. Француз инженерининг ихтиросини эса энг аввало аэропорт ва вокзаллардагина қўллаш мумкин. Париж аэропортлари жамияти, бир қатор француз фирмалари, шунингдек ГФР, Япония ва АҚШ компаниялари лойиҳа билан қизиқиб қолдилар.

«РОБОТ ҚЎЛ»

Япония фан-техника бошқармаси мутахассислари «Робот қўл»ни яратишга мувофиқ бўлишди. У атом электростанцияси ходимларига ҳаёт учун хавф туғдирадиган энг оғир ишларни бажаришда жуда қўл келади. «Робот қўл» амалда бармоқнинг барча ҳаракатларини такрорлаш ва одам иштирокисиз реактор ичида зарур операцияларни амалга ошириш имконини беради.

Редактор У. УСМОНОВ.

ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА

23 ЯНВАРЬ, ДУШАНБА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 «Куппа кундуз кунги ёвузлик». Бадиий фильм. 11.00 Мўъжизасиз-мўъжизалар. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Мультфильмлар. 12.30 Ҳужжатли фильм. 16.00 Янгиликлар. 16.15 Сайловлар олдидан. 16.25 Биовитамин концентратларини (БВК) ишлаб чиқариш ва қўллашга бағишланган Бутуниттифоқ конференциясидан репортаж. 17.10 Объектив. 17.40 Француз тили болаларга. 18.40 «Агро» тележурнал. 19.10 Спорт ҳамма учун. 19.25 Мультфильм. 19.35 Телетомошабинларнинг талабларига биноан. 21.30 — Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 В. Артемов. «Реквием». 23.50 Дунё воқеалари. 00.05 Вақт танламайди.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Ҳужжатли фильм. 9.35 Евгений Онегин иллюстрацияларда ва музикада. 10.05 Итальян тили. 11.05 Физика. 11.35 Биология. 11.55 Болалар сеанси. 13.00 «Хотима». Бадиий фильм. 14.35 Янгиликлар. 14.45 Т. Т. Вольская чалади. 15.10 Катталар ва болалар. 17.35 Янгиликлар. 17.45 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 1-серия. 19.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Табиат билан ҳамжиҳатликда. 21.30 — Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 1-серия. 23.55 Тонгги почта. 00.25 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.30 Телефильм. 15.55 — «Авлиё Сергий». Бадиий фильм. 17.30 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.30 Бойчечак. 19.00 Дўстлик чинорлари. 18.30 Мушоҳада. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Қалбим қўшиққа тўлиқ. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Армон». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.35 Болалар учун фильм. 20.40 Фан ва дин. 21.15 Оқшом эртаклари. **Фрунзе.** 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Маршал Рокоссовский». Хроникал-ҳужжатли фильм.

24 ЯНВАРЬ, СЕШАНБА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Қисқа метражли бадиий фильмлар. 10.00 Сизга қўшиқ куйлаб бераман. 10.45 Ҳужжатли фильм. 11.35 Янгиликлар. 11.45 Француз тили — болаларга. 16.00 Янгиликлар. 16.15 Қайта қуриш прожектори. 16.25 Музикали хазина. 17.15 Ҳиндистон чолғу асбоблари кўргазмаси. 17.45 Болалар хорлари телеконкурси. 18.30 Спорт ҳамма учун. 18.45 Австралиянинг бош шаҳри. 19.00 Мультфильмлар. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Матбуот билан учрашув. 19.50 Ҳокимият — Советларга. 20.20 Ҳужжатли фильм. 20.30 Кинопублицистика: экономика ва хўжалик ҳисоби. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Ёшлик куйлайди ва рақсга тушади. 22.30 Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. 24.00 Е. А. Мравинский дирижёрлик қилади. 01.05 Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 География. 10.05 Француз тили. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.35 Тарих. 12.05 Француз тили. 13.05 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 1-серия. 14.45 Классик кураш. СССР чемпионати. 15.30 Янгиликлар. 15.40 Ритмик гимнастика. 16.10 Ҳужжатли фильм. 17.35 Янгиликлар. 17.45 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 2-серия. 19.00 Ритмик гимнастика. 19.30 — Узоқ Шарқ. 19.40 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар. 20.45 Классик кураш. СССР чемпионати. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 2-серия. 23.30 Баскетбол. Кубок эгаларининг кубоги. 00.50 Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.30 Болалар учун фильм. 16.50 ЎзССР тарихи. 17.20 Мушуклар учун алифбе. 17.30 Зоология. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильм. 18.30 Элга хизмат: талаб ва таклиф. 19.05 Ёшлик. 20.00 Ахборот. 20.20 Шу куннинг долзарб мавзуси. 20.30 Ахборот. 20.50 Қардошларимиз тароналари. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Ижара пудратига — кенг йўл. 23.05 «Грета вилласининг сири». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.35 Концерт. 22.05 «Эҳтиёт бўлинг, буви». Кинокомедия. **Душанба.** 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Кино оламида.

25 ЯНВАРЬ, ЧОРШАНБА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Кинопублицистика: экономика ва хўжалик ҳисоби. 10.05 Концерт. 10.55 Оламга саёҳат. 11.55 Янгиликлар. 12.05 «Дебют». 12.25 Ҳужжатли фильмлар. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Сайловлар олдидан. 16.20 Очиқ рояль. 16.55 Қишлоқ истиқболлари. 17.05 Инглиз тили — болаларга. 18.05 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 18.50 Сиз бунга қодирсиз. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Эфирда музика. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 Есенин ва Маяковскийга бағишланади. 23.15 Дунё воқеалари. 23.30 Ҳужжатли фильм. 24.00 Хушнуд этган кун.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Уй академияси. 9.45 Табиатшунослик. 10.05 Немис тили. 10.55 Илмий-оммабоп фильм. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.35 М. Горький. Болалик. 12.05 Немис тили. 13.05 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 2-серия. 14.20 Янгиликлар. 14.30 Концерт. 15.10 Ҳужжатли фильмлар. 17.40 Янгиликлар. 17.50 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 3-серия. 19,10 Янгра, гитара. 19.40 Украина ССР Давлат телерадиоси. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Спорт ва шахс. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 3-серия. 23.35 Чет эл эстрадаси артистларининг концерти. 00.35 Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.30 Телефильм. 16.35 А. П. Чехов. «Зўраки трагик». Теленовелла. 17.25 Ўқитувчи экрани. 18.00 Янгиликлар. 18.10 Санъат ғунчалари. 19.00 Спорт программаси. 19.30 Ҳиндистон республикаси эълон қилинган кунга. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Камолот сари. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 Пахтачилик: тажриба ва муаммолар. 22.40 Аёл эъзозланганда. 23.15 Ҳужжатли фильм.

ЎзТВ-II. 19.35 Телефильм. 20.30 Рассом ва китоб. 21.05 Тошкент студияси кўрсатади. 21.15 Оқшом эртаклари. **Фрунзе.** 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Хатар аломати». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар.

26 ЯНВАРЬ, ПАЙШАНБА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Болалар учун фильм. 10.15 Ҳужжатли фильм. 11.15 Янгиликлар. 11.25 Инглиз тили — болаларга. 12.25 Жаҳон халқларининг ижоди. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Қайта қуриш прожектори. 16.20 Мультфильмлар. 16.50 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 17.35 Ҳокимият — Советларга. 18.05 Импульс: ташаббус, тадбиркорлик, даромад. 18.50 МДУ пианиночилари чалади. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Ўрмоннинг ўз эртаги бор. 19.55 Сиёсий портрет. 20.25 Адабий-бадиий видеоканал. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Адабий-бадиий видеоканалнинг давоми. Танаффусда — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Н. А. Некрасов. «Катта эшик олдидаги мулоҳазалар». 10.05 Испан тили. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.35 Биология. 12.00 Испан тили. 12.30 Ҳужжатли фильм. 13.05 «Ҳаммасига ҳақ тўланган». Бадиий фильм, 3-серия. 14.25 Янгиликлар. 14.35 Чашмалар. 15.05 Ҳужжатли фильмлар. 17.35 Янгиликлар. 17.45 А. П. Чеховнинг экранлаштирилган асарлари. 18.40 Томошабинсиз концерт. 19.10 Мультфильм. 19.20 Ҳужжатли фильмлар. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Виолончель ва фортепьяно учун ре минор сонатаси. 21.00 Фестиваль экрани. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 А. П. Чеховнинг экранлаштирилган асарлари. 23.10 Сиз яратган боғ. 23.40 Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.30 Телефильмлар. 16.05 «Еқимтой жаноб Р». Бадиий фильм. 17.30 ЎзССР тарихи. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Болалар учун фильмлар. 18.55 Инсон болаликдан бошланади. 19.30 Халқ контроли экрани. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Умрбоқий қўшиқлар. 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Сайловлар олдидан. 23.15 «Осиё устида бўрон». Бадиий фильм.

УзТВ-II. 19.35 Ёшлик. 20.20 Реклама. 20.35 Совет Иттифоқи шаҳарлари. **Душанба.** 21.30 Время. 22.05 Қайта қуриш прожектори. 22.15 Янги йил байрам программаси 1-қисм.

27 ЯНВАРЬ, ЖУМА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Мультфильмлар. 9.35 Англаш учун... 10.40 Болалар хорлари телеконкурси. 11.25 Янгиликлар. 11.55 Йил фасллари. 16.00 Янгиликлар 16.10 Сайловлар олдидан. 16.20 Болалар учун фильм. 17.35 А. Корчагин чалади. 17.45 Спорт ҳамма учун. 18.00 Фан: назария, тажриба, практика. 18.45 Унутмаганлар ҳақида. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Интерсигнал. 20.00 Поэзия. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Шундай бўлган... бўлганди...». 22.30 Бизнинг бурчимиз. 23.20 Нигоҳ.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 География. 10.05 Инглиз тили. 11.05 Сиз яратган боғ. 11.35 Музика. 12.05 Инглиз тили. 13.05 «Швед гугурти». Бадиий фильм. 14.00 Ритмик гимнастика. 14.30 Янгиликлар. 14.40 Халқ чолғулари садолари. 15.10 Павел Петрович Бажов. Ҳужжатли фильм. 17.35 Янгиликлар. 17.45 «Профессор Мамлок». Бадиий фильм. 19.30 Ҳужжатли фильм. 19.50 Катталар учун мультфильм. 20.00 Ритмик гимнастика. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.50 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Профессор Мамлок». Бадиий фильм. 24.00 Поэзия. 00.40 Янгиликлар.

УзТВ-I. 15.30 «Қиш охирлаб қолганда». Бадиий фильм. 16.45 Химия. 17.15 Телефильм. 17.30 Физика. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Волейбол. СССР чемпионати. 18.45 Агросаноат ва озиқ-овқат программаси. 19.20 Маорифимиз муаммолари. 20.00 Ахборот. 20.20 Шу куннинг долзарб мавзуси. 20.30 Ахборот. 20.50 Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий таваллудининг 100 йиллигига. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Зина-Зинуля». Бадиий фильм. 23.45 Янги йил калейдоскопи.

УзТВ-II. 19.15 «Содиқ дўст Санчо». Бадиий фильм. 20.35 Сайловлар олдидан. 21.05 Тошкент студияси кўрсатади. 21.15 Оқшом эртаклари. **Душанба.** 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 Янги йил байрам программаси. 2-қисм.

28 ЯНВАРЬ, ШАНБА

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Концерт. 9.30 Сиз яратган боғ. 10.00 Инсон. Ер. Коинот. 11.00 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 11.30 Уй-жой—2000. 12.00 «9-студия». 13.00 Ҳайвонот оламида. 14.00 Аслини олганда. 15.15 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. 15.30 Социализм мамлакатларида. 16.00 «Тириклар ва ўликлар». Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. Танаффусда — дунё воқеалари. 19.30 Шеърият лаҳзалари. 19.35 Аёл ҳаётидан ўн беш дақиқа. 19.50 «Мактаб вальси». Бадиий фильм. 21.30 Время. 22.05 Телетомошабин ҳамроҳи. 22.20 Шанба оқшомида. 23.35 Ярим тунгача ва ярим кундан сўнг.

МТ-II. 8.30 Гимнастика. 8.45 Қишлоқ янгиликлари. 9.45 «Тонгдаги бонг». Бадиий фильм. 11.20 Тараққиёт. Ахборот. Реклама. 12.05 Ҳайкалтарош. 13.00 Орган залида. 13.20 Талабларга биноан. 15.35 Телевизион музикали абонемент. 16.40 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 17.25 Мамлакат театрлари намойиш этади. 19.45 Мультфильм. 19.55 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Миллатлараро муносабатлар: тарихий тажриба ва муаммолар. 21.30 Время. 22.05 Хоккей. СССР чемпионати. 00.25 Янгиликлар. 00.30 Фильм-концерт.

УзТВ-I. 9.00 «Ассалому алайкум». 10.00 Шанба экрани. 10.30 «Сеҳрли тун». Бадиий фильм. 11.35 Спорт программаси. 12.35 Инсон ва табиат. 13.20 Объективда қайта қуриш. 13.50 Шунчаки саргузашт. 14.35 Инсон ва замин. 15.35 Ишчилар назорати остида. 18.00 Мультфильмлар. 18.30 Тенгдош. 19.15 Фан уфқлари. 20.00 Ахборот. 22.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Мусиқа жавони. 21.30 Время. 22.05 Бўстон. 23.05 Янги йил калейдоскопи (Давоми).

УзТВ-II. Фрунзе. 16.05 Мультфильмлар. 16.25 Реклама. 16.40 Дўстлигимиз — бойлигимиз. 17.20 Гитара куйлари биринчи республика фестивали. 18.25 Корогоч. 18.35 Ҳокимият — Советларга. 19.05 Фильм-концерт. 20.00 Мезгил. 20.30 Театр ҳаёти. 21.30 Время. 22.05 Пештахтада нима бор? 22.25 «Кин-дза-дза» Бадиий фильм, 1-серия. 23.30 Бокс. СССР чемпионати. Ярим финал.

29 ЯНВАРЬ, ЯКШАНБА

МТ-I. 8.30 Янгиликлар. 8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 Спортлото. 9.30 Нега ва нима учун? 10.00 Будильник. 10.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан! 11.30 Тонгги почта. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Болалар информацион публицистик программаси. 14.30 Музикали киоск. 15.00 Здоровье. 15.45 Нигоҳ. 17.00 Жаҳоннинг йирик музейи. 17.30 Қишлоқ янгиликлари. 18.30 Халқаро панорама. 19.15 Янги йил байрам томошалари. 21.30 Время. 22.05 Салом, доктор. 22.20 Янги йил байрам томошаларининг давоми. 00.30 Янгиликлар.

МТ-II. 8.30 Зарядкага сафланинг. 8.45 Ҳужжатли фильмлар. 9.25 Театр ва замон. 10.55 Талабларга биноан такрорланади. 12.00 Саёҳатчилар клуби. 13.00 Профессионал баскетболчилар ўртасида АҚШ чемпионати. 14.00 Киносерпантин. 17.00 Шимол тароналари. 17.35 Мультфильм. 17.45 Тўпли хоккей. Жаҳон чемпионати. 19.50 Мультфильм. 20.00 Ҳужжатли фильм. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Ҳужжатли фильм. 20.55 Братислава музикали тантаналари фестивалининг концертлари. 21.30 Время. 22.05 Салом, доктор. 22.20 Киносерпантин. 23.55 Хоккей. Жаҳон чемпионати. 01.35 Янгиликлар.

УзТВ-I. 9.00 «Ассалому алайкум». 10.00 Цирк. 10.30 Қўшиғим, жон қўшиғим. 11.00 Тошкент студияси кўрсатади. 12.00 Светофор. 13.00 Дўстлик экрани. 14.00 Қўшиқ бизга ҳамиша ҳамроҳ. 14.50 Халқлар дўстлиги — адабиётлар дўстлиги. 15.35 Биз қандай дам оляпмиз. 16.05 Реклама. 18.10 Болалар учун фильм. 19.20 Мақсуд Шайхзода таваллудининг 80 йиллигига. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Ахборот. 20.50 Дам олиш концерти. 21.30 Время. 22.05 «Тормозлар панд берганда». Бадиий фильм. 23.15 Шаҳар портрети.

УзТВ-II. Фрунзе. 16.05 Мультфильм. 16.15 Реклама. 16.30 Ч. Айтматов ижоди ҳақида. 17.30 Кунимиз хроникаси. 17.50 Бокс. СССР чемпионати. Финал. 19.50 Новинки. 21.00 Музика тинглаймиз. 21.30 Время. 22.05 «Кин-дза-дза». Бадиий фильм. 2-серия.

Р. — 11537. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, Тошкент шаҳри. Б. — 19. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12